

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองกับเขตชนบท ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองกับเขตชนบท ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา รวมทั้งสิ้น 64 โรงเรียน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนในเขตเมือง จำนวน 39 โรงเรียน และโรงเรียนในเขตชนบท จำนวน 25 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท ในแต่ละจังหวัดที่ได้จากวิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามเขตเมืองและเขตชนบท และใช้เกณฑ์ขนาดของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน 16 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนในเขตเมือง 9 โรงเรียน และโรงเรียนในเขตชนบท 7 โรงเรียน โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย

- กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อศึกษาการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 16 คน และเป็นครู 110 คน รวมทั้งสิ้น 126 คน

- กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองกับเขตชนบท แบ่งเป็น ผู้บริหาร จำนวน 60 คน และครู จำนวน 317 คน รวมทั้งสิ้น 377 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน ได้แก่

2.1.1 แบบสำรวจข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ

- ด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน
- ด้านการจัดสิ่งแวดลอมภายในโรงเรียน

2.1.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน หรือครูที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ให้ข้อมูล มีลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

- ด้านนโยบายและการวางแผน
- ด้านวัตถุประสงค์
- ด้านวิธีดำเนินการ

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน ได้แก่

2.2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการและแบบปลายเปิด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในด้านนโยบายและการวางแผน ด้านวัตถุประสงค์และด้านวิธีดำเนินการ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และขอรับแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กลับคืนด้วยตนเองทั้งหมด ส่วนการสำรวจข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยสำรวจและบันทึกลงในแบบสำรวจด้วยตนเองทั้งหมด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมทั่วไปของโรงเรียน โดยการหาค่าความถี่และนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ด้านนโยบายและการวางแผน ด้านวัตถุประสงค์ และด้านวิธีดำเนินการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยการหาค่าความถี่แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS-x) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ส่วนข้อมูล ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย นำมาสรุป แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมือง 9 โรงเรียน และโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตชนบท 7 โรงเรียน มีสภาพทั่วไปดังต่อไปนี้

1.1 อายุของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมืองมีอายุสูงสุด 77 ปี ต่ำสุด 13 ปี
- โรงเรียนในเขตชนบทมีอายุสูงสุด 56 ปี ต่ำสุด 13 ปี

1.2 ระดับของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมืองส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประจำอำเภอ จำนวน 5 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดกับประจำตำบลอย่างละ 2 โรงเรียน
- โรงเรียนในเขตชนบท ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประจำตำบล จำนวน 4 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนประจำอำเภอ 3 โรงเรียน

1.3 ประเภทของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมืองส่วนใหญ่เป็นแบบสหศึกษา 7 โรงเรียน และโรงเรียนหญิง 2 โรงเรียน
- โรงเรียนในเขตชนบท เป็นโรงเรียนสหศึกษาทั้ง 7 โรงเรียน

1.4 การเป็นที่ตั้งของโครงการพิเศษ

- โรงเรียนในเขตเมือง และเขตชนบทเป็นที่ตั้งของโครงการมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท (มพช.) 2 โรงเรียน และ 3 โรงเรียน ตามลำดับ

1.5 ที่ตั้งของโรงเรียนภายในหมู่บ้าน

- โรงเรียนในเขตเมือง และเขตชนบทตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน 7 โรงเรียน และ 4 โรงเรียน ตามลำดับ ที่เหลือตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเล็กน้อย

1.6 พื้นที่ของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมืองมีพื้นที่มากที่สุด 85 ไร่ น้อยที่สุด 11 ไร่
- โรงเรียนในเขตชนบทมีพื้นที่มากที่สุด 90 ไร่ น้อยที่สุด 20 ไร่

1.7 การมีห้องอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ห้องเรียนของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมืองมีห้องจริยธรรม 8 โรงเรียน ส่วนโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตชนบทมีห้องจริยธรรม 5 โรงเรียน

1.8 จำนวนชั่วโมงการสอนเฉลี่ยของครู

- โรงเรียนในเขตเมือง ครูสอนสัปดาห์ละ 22 คาบ เป็นจำนวนสูงสุดต่ำสุดสัปดาห์ละ 16 คาบ
- โรงเรียนในเขตชนบท ครูสอนสูงสุดสัปดาห์ละ 20 คาบ และต่ำสุดสอนสัปดาห์ละ 17 คาบ

1.9 จำนวนนักเรียนของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมือง มีจำนวนนักเรียนมากที่สุด 2,798 คน และน้อยที่สุด 639 คน
- โรงเรียนในเขตชนบท มีจำนวนนักเรียนมากที่สุด 2,343 คน และน้อยที่สุด 516 คน

1.10 จำนวนครูของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมือง มีครูมากที่สุด 155 คน น้อยที่สุด 39 คน
- โรงเรียนในเขตชนบท มีครูมากที่สุด 135 คน และน้อยที่สุด 22 คน

1.11 จำนวนอาคารเรียนของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมือง มีอาคารมากที่สุด 6 หลัง และอาคารน้อยที่สุดมี 2 หลัง
- โรงเรียนในเขตชนบท มีอาคารมากที่สุด 5 หลัง และน้อยที่สุด 1 หลัง

1.12 จำนวนอาคารประกอบของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมือง มีอาคารประกอบมากที่สุด 26 หลัง และมีอาคารประกอบน้อยที่สุด 4 หลัง
- โรงเรียนในเขตชนบท มีอาคารประกอบมากที่สุด 11 หลัง และมีอาคารประกอบน้อยที่สุด 2 หลัง

1.13 จำนวนบ้านพักครู โรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมือง มีบ้านพักครูมากที่สุด จำนวน 32 หน่วย น้อยที่สุด 4 หน่วย
- โรงเรียนในเขตชนบท มีบ้านพักครูมากที่สุด จำนวน 7 หน่วย น้อยที่สุด 6 หน่วย

1.14 การมีพระพุทธรูปและสัญลักษณ์ประจำโรงเรียนในบริเวณโรงเรียน

- ในบริเวณโรงเรียนในเขตเมือง มีพระพุทธรูปประจำโรงเรียนทุกโรงเรียน และมีสัญลักษณ์ประจำโรงเรียนแสดงอยู่ 6 โรงเรียน
- ในบริเวณโรงเรียนในเขตชนบท มีพระพุทธรูปประจำโรงเรียน 5 โรงเรียน และมีสัญลักษณ์ประจำโรงเรียนแสดงอยู่ 4 โรงเรียน

1.15 จำนวนห้องเรียนของโรงเรียน

- โรงเรียนในเขตเมือง มีจำนวนห้องเรียน 37 ห้องเรียนขึ้นไปมากที่สุด คือ 6 โรงเรียน
- โรงเรียนในเขตชนบท มีจำนวนห้องเรียนมากที่สุด 13-24 ห้องเรียน จำนวน 4 โรงเรียน

2. การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

2.1 ด้านวัตถุ

อาคารเรียน โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทมีแบบอาคารเรียนไม่แตกต่างกัน เพราะเป็นโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน รวมทั้งมีการประดับตกแต่งอาคารเรียนด้วยป้ายนิเทศ และไม้ดอกไม้ประดับต่าง ๆ เพื่อสร้างความร่มรื่นสบายตาสบายใจ ตามนโยบายสวนสวยโรงเรียนงามเช่นเดียวกัน

ห้องเรียน โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนใหญ่จัดห้องเรียนในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ ตกแต่งห้องเรียนด้วยป้ายนิเทศ และภาพลัญจณ์ลักษณะแทนชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ห้องจริยธรรม โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่จัดห้องจริยธรรมในลักษณะเดียวกัน โดยมีส่วนประกอบที่สำคัญ เช่น โต๊ะหมู่บูชา เครื่องบูชา เครื่องอัฐบริขาร ตู้พระไตรปิฎก เครื่องถวายเทียนพรรษา เครื่องถวายผ้าป่าหรือกฐิน ฯลฯ

มุมวัฒนธรรม โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทมีการจัดมุมวัฒนธรรม โดยอาจารย์รวมอยู่ในห้องภาษาไทย หรือห้องสังคมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ภายในมุมวัฒนธรรมใช้จัดแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยต่าง ๆ เช่น หัวโขน หัวโขนจำลอง ตึกตาในวรรณคดี หุ่นจำลองเรือนไทย หัตถกรรมไทยภาคต่าง ๆ เหยียน ธนบัตรโบราณของไทย ฯลฯ

พระพุทธรูปสำหรับบูชา โรงเรียนในเขตเมืองทุกโรงและโรงเรียนเขตชนบทส่วนใหญ่ มีพระพุทธรูปบูชาประดิษฐานอยู่ในหอพระบริเวณหน้าอาคารเรียน หรือใกล้ทางเข้าโรงเรียน พระพุทธรูปบูชาเป็นพระปางต่าง ๆ และมีนามเรียกแตกต่างกันไป

2.2 ด้านที่ไม่ใช่วัตถุ

คำขวัญของโรงเรียน ทั้งโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบททุกแห่ง มีคำขวัญประจำโรงเรียน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทปลุกใจ เช่น เรียนดี กีฬาเด่น เป็นกุลสตรี, เรียนเด่น เล่นดี มีวินัย ฯลฯ และประเภทสุภาพิต เช่น ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ฯลฯ

สัญลักษณ์ของโรงเรียน โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบททุกแห่ง มีสัญลักษณ์ประจำของโรงเรียนโดยมีลักษณะใหญ่ ๆ เป็นอักษรย่อชื่อโรงเรียนมีสัญลักษณ์อื่น ประกอบ เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาพุทธ หรือสัญลักษณ์อื่นที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง เป็น อักษรย่อชื่อบุคคล หรือพระมหากษัตริย์ เป็นรูปดอกไม้ประกอบอักษรย่อชื่อโรงเรียน เป็น รูปต้นไม้ ประกอบอักษรย่อชื่อโรงเรียน และเป็นสิ่งของประดับด้วยพืชเศรษฐกิจประจำท้องถิ่น

หลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ช่วยอนุรักษ์และ ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ทั้งโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท มีหลักเกณฑ์กฎระเบียบต่างๆ ช่วยอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยไม่แตกต่างกัน เช่น มีการเข้าแถวเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ ร้องเพลงสดุดีมหาราชา สวดมนต์ ยืนสงบนิ่ง แม่เมตตาและกล่าวปฏิญาณตน ทุกเช้าก่อนเข้าเรียน เป็นต้น

การส่งเสริมให้นักเรียนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม ไทยของโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนใหญ่มีวิธีการไม่แตกต่างกัน เช่น จัดโครงการ ฝึกและประกวดมารยาทไทย จัดนิทรรศการเพื่อส่งเสริมสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

2.3 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครู

การแต่งกาย ครูโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบททุกแห่งแต่งกาย ด้วยชุดเครื่องแบบต่าง ๆ ตามกำหนดของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงบางแห่งเท่านั้นที่ขอ ความร่วมมือจากครูในการแต่งชุดแบบไทย โดยตัดเย็บด้วยผ้าทอของไทย มีลักษณะเป็นชุด พระราชทานสำหรับครูเพศชาย ส่วนครูสตรีไม่บังคับแบบ แต่ขอให้ เป็นชุดที่ตัดเย็บด้วยผ้าไทย

การทักทาย ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบททุกโรงเรียน ทักทายกันด้วยการไหว้และกล่าวคำว่า สวัสดี โดยเฉพาะการทักทายผู้บริหารหรือผู้อาวุโส

2.4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

การทักทาย โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบททุกแห่งกำหนดให้ นักเรียนทักทายครูด้วยการไหว้และกล่าวคำว่า สวัสดี

การติดต่อสัมพันธ์ของครูและนักเรียนของโรงเรียนในเขตเมืองและ
เขตชนบท มี 2 แบบ คือ การติดต่อสัมพันธ์แบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ

3. การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขต
เมืองกับเขตชนบท ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ในปีการศึกษา 2534 สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านนโยบายและการวางแผน

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองส่วนใหญ่ ยึดถือนโยบายของสำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักในการอนุรักษ์
และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตชนบททั้งหมด ยึดถือนโยบายของกระทรวง
ศึกษาธิการ เป็นหลักในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน รองลงมายึดถือ
นโยบายของรัฐบาลและนโยบายของโรงเรียนเป็นหลักในการปฏิบัติ

ผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบายการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของ
โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ คือ ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบททั้งหมด มีการเขียน
นโยบายด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดย
กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนใหญ่มีการวางแผน
การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยคณะกรรมการร่วมกับผู้บริหาร

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนใหญ่มีการเขียน
แผนการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีลักษณะเป็นแผน
ประจำปีมากที่สุด ที่เหลือมีลักษณะเป็นโครงการระยะสั้น (น้อยกว่า 1 ปี)

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบทมีผู้พิจารณาอนุมัติ
โครงการหรือคัดเลือกกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนส่วนใหญ่
เป็นผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่

3.2 ด้านวัตถุประสงค์

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองส่วนใหญ่มีผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเป็นผู้บริหารและคณะกรรมการร่วมกับคณะกรรมการครูแต่ละโครงการ

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตชนบท มีผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการครูแต่ละโครงการ รองลงมา ได้แก่ ครูเจ้าของโครงการ

วัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมืองเน้นเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยระดับท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาเน้นเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยระดับท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตชนบทเน้นเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยระดับท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาเน้นเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในระดับท้องถิ่น

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองมีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนที่เน้นการจัดเพื่อเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหัวข้อวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนทั้งโรงเรียนมากที่สุด

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตชนบทมีวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน เน้นการจัดเพื่อเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนหัวข้อวัฒนธรรมไทยตามหลักสูตร เฉพาะนักเรียนที่เรียน และเพื่อเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหัวข้อวัฒนธรรมไทยสำหรับนักเรียนทั้งโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่

ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยโรงเรียนในเขตเมืองทุกโรงเรียนยึดวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีทำนุบำรุงและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ตลอดไป และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย

โรงเรียนในเขตชนบท ส่วนใหญ่กำหนดวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยยึดวัตถุประสงค์เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจใน วัฒนธรรมไทย เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธี ทำนุบำรุงและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ตลอดไป และเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรัก และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย

3.3 ด้านวิธีดำเนินการ

3.3.1 การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมือง แบ่งเป็น กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัด คือ การเก็บรักษา และรวบรวม ข้อมูลวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมือง 5 สาขา ได้แก่

- (1) สาขามนุษยศาสตร์ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ที่พบว่า มีการเก็บการอนุรักษ์โดยรักษารวบรวมไว้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี คุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา ปรัชญา โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัตินท้องถิ่น ประวัตินศาสตร์ จำนวนและประวัติของบุคคลที่ได้รับรางวัลด้านวัฒนธรรม และมารยาทในสังคม
- (2) สาขาศิลปะ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ที่พบว่า มีการอนุรักษ์โดยการเก็บรักษารวบรวมไว้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่อง ภาษา วรรณคดี เพลงพื้นบ้าน นิทานพื้นบ้าน ดนตรีไทย พิธีกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม
- (3) สาขาการช่างฝีมือ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ที่พบว่า มีการอนุรักษ์โดยการเก็บรักษาและรวบรวมไว้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเย็บปัก ถักร้อย การแกะสลัก และการร้อยมาลัย การทำบายศรี
- (4) สาขาคหกรรมศิลป์ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ที่พบว่ามีการอนุรักษ์โดยการเก็บรักษาและรวบรวมไว้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องอาหาร และเสื้อผ้า การแต่งกาย
- (5) สาขากีฬาและนันทนาการ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ที่พบว่ามีการอนุรักษ์โดยการเก็บรักษาและรวบรวมไว้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเล่น และกีฬาพื้นบ้าน

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในสาขามนุษยศาสตร์ของโรงเรียน
ในเขตเมือง มีรูปแบบการจัดเป็นแผนภาพมากที่สุด โดยมีคณะกรรมการเจ้าของโครงการ
จากหมวดวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบเป็นส่วนใหญ่ งบประมาณที่ใช้ประมาณ 100-500 บาท
จากเงินบำรุงการศึกษา การนำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้พบว่า ใช้เป็นข้อมูลในการสอนมากที่สุด
โดยเก็บสิ่งศึกษาค้นคว้านี้ไว้ที่หมวดวิชามากที่สุด

ในสาขาศิลปะ การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียนใน
เขตเมืองมีรูปแบบการจัดเป็นเอกสารมากที่สุด ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่เป็นครูเจ้าของโครงการ
จากหมวดวิชาภาษาไทย ใช้งบประมาณ 100-500 บาทโดยประมาณ จากเงินบำรุงการศึกษา
การนำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการสอนมากที่สุด และเก็บสิ่งศึกษาค้นคว้านี้ไว้ที่
หมวดวิชาเป็นส่วนใหญ่

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในสาขาการช่างฝีมือ มีรูปแบบจัด
เป็นเอกสารมากที่สุด โดยมีผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ คือ ครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชา
คหกรรม งบประมาณที่ใช้คือ 1,001-2,000 บาทโดยประมาณ จากเงินบำรุงการศึกษา การ
นำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้มากที่สุด คือ ใช้เป็นข้อมูลในการสอน และส่วนใหญ่เก็บไว้ที่หมวดวิชา

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในสาขาคหกรรมศิลป์ของโรงเรียน
มัธยมศึกษาในเขตเมือง มีรูปแบบการจัดเป็นเอกสารมากที่สุด ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ คือ ครู
เจ้าของโครงการจากหมวดวิชาคหกรรม งบประมาณส่วนใหญ่ คือ 2001-3000 บาท โดย
ประมาณ จากเงินบำรุงศึกษามากที่สุด การนำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูล
ในการสอน และสถานที่เก็บคือหมวดวิชา

ในสาขากีฬาและนันทนาการ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต
เมืองอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โดยมีรูปแบบเป็นเอกสารมากที่สุด มีครูเจ้าของโครงการจาก
หมวดวิชาภาษาไทยเป็นผู้รับผิดชอบมากที่สุด ส่วนงบประมาณที่ใช้ประมาณ 100-500 บาท
จากเงินบำรุงการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ การนำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้ ส่วนใหญ่ใช้เป็นข้อมูลใน
การสอนและให้บริการแก่ผู้สนใจ สถานที่เก็บ เก็บไว้ที่หมวดวิชาเป็นส่วนใหญ่

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตชนบท แบ่งเป็น
กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัด คือ การเก็บรักษา รวบรวมและ
ศึกษาวิจัยข้อมูลวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตชนบท 5 สาขา ได้แก่

(1) สาขามนุษยศาสตร์ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ที่พบ
ว่ามีการอนุรักษ์โดยการเก็บรักษารวบรวมไว้ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่อง
ขนบธรรมเนียมประเพณี คุณธรรม ศิลปกรรม จริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ศาสนาปรัชญา
โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัตินท้องถิ่น ประวัตินศาสตร์ จำนวนและประวัติของบุคคลที่ได้
รับรางวัลด้านวัฒนธรรม และมารยาทในสังคม

(2) สาขาศิลปะ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ที่พบว่ามี
การอนุรักษ์โดยการเก็บรักษารวบรวมไว้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องภาษา วรรณคดี เพลงพื้น
บ้าน นิทานพื้นบ้าน ดนตรีไทย พ็อนรำ จิตรกรรม ประติมากรรมและสถาปัตยกรรม
ส่วนข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องที่มีการอนุรักษ์โดยการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นิทานพื้นบ้าน

(3) สาขาการช่างฝีมือ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ที่พบ
ว่ามีการอนุรักษ์โดยการเก็บรักษารวบรวมไว้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเย็บปักถักร้อย
การแกะสลัก การร้อยมาลัย การจักสาน การทอเสื่อและการทำตุ๊กตา

(4) สาขาหัตถกรรมศิลป์ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ที่พบ
ว่ามีการอนุรักษ์โดยการเก็บรักษารวบรวมไว้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่อง อาหาร และเสื้อผ้า
การแต่งกาย

(5) สาขากีฬาและนันทนาการ ข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ
ที่พบว่ามีอนุรักษ์โดยการเก็บรักษารวบรวมไว้ ได้แก่ วัฒนธรรมในเรื่องการเล่นและ
กีฬาพื้นบ้าน

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในสาขามนุษยศาสตร์ของโรงเรียน
ในเขตชนบท มีรูปแบบการจัดเป็นเอกสารมากที่สุด ผู้รับผิดชอบในการจัดส่วนใหญ่ คือ ครู
เจ้าของโครงการจากหมวดวิชาสังคมศึกษา โดยใช้เงินงบประมาณ 100-500 บาท โดย
ประมาณ จากเงินบำรุงการศึกษา การนำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้ ส่วนใหญ่ใช้เป็นข้อมูลในการ
สอนและเก็บไว้ที่หมวดวิชา

ในสาขาศิลปะ การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียนใน
เขตชนบทมีรูปแบบการจัดเป็นเอกสารมากที่สุด โดยมีครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชา
ภาษาไทยเป็นผู้รับผิดชอบเป็นส่วนใหญ่ ใช้งบประมาณ 100-500 บาท จากเงินบำรุงการศึกษา
มากที่สุด การนำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้ส่วนใหญ่ใช้เป็นข้อมูลในการสอน สถานที่เก็บคือหมวดวิชา

การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในสาขาการช่างฝีมือของโรงเรียน
ในเขตชนบท มีรูปแบบการจัดเป็นเอกสารมากที่สุด ส่วนใหญ่ครูเจ้าของโครงการจากหมวด
วิชาคหกรรมเป็นผู้รับผิดชอบ งบประมาณที่ใช้คือ 100-500 บาทโดยประมาณ จากเงินบำรุง
การศึกษา การนำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้ ส่วนใหญ่ใช้เป็นข้อมูลในการสอน สถานที่เก็บคือหมวด
วิชา

ส่วนการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในสาขาคหกรรมศิลป์มีรูปแบบ
การจัดเป็นเอกสารมากที่สุด ส่วนใหญ่มีครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาคหกรรมเป็นผู้รับ
ผิดชอบ โดยใช้เงินงบประมาณ 100-500 บาท จากเงินบำรุงศึกษามากที่สุด การนำสิ่ง
ศึกษาค้นคว้าไปใช้ส่วนใหญ่ใช้เป็นข้อมูลในการสอน สถานที่เก็บ เก็บไว้ที่หมวดวิชา

ในสาขากีฬาและนันทนาการ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต
ชนบทอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย โดยมีรูปแบบจัดเป็นเอกสารมากที่สุด ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่คือครู
เจ้าของโครงการจากหมวดวิชาภาษาไทยและหมวดวิชาพลานามัย งบประมาณที่ใช้ส่วนใหญ่คือ
100-500 บาท จากเงินบำรุงการศึกษา การนำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้ ใช้เป็นข้อมูลในการ
สอนมากที่สุด ส่วนสถานที่เก็บคือหมวดวิชา

3.3.2 การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในเขตเมืองและเขตชนบท

โรงเรียนในเขตเมืองจัดกิจกรรมในวันต่อไปนี้ 1 ครั้ง ใน
รอบปีการศึกษา ครบทุกโรงเรียน ได้แก่คือ วันไหว้ครู วันแม่แห่งชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา
5 ธันวาคม วันสุนทรภู่ วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา และกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
ด้านอื่น ๆ ได้แก่ การส่งเสริมมารยาทไทย

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบทจัดกิจกรรมวันต่อไปนี้ 1 ครั้ง ในรอบปีการศึกษา ได้แก่ วันไหว้ครู วันแม่แห่งชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม วันสุนทรภู่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชาครบทุกโรงเรียน

การจัดกิจกรรมในวันต่าง ๆ 1 ครั้ง ในรอบปีการศึกษาของโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท มีดังนี้

1. การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในวันเด็ก

ทั้งโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท มีการจัดการแสดงของนักเรียนมากที่สุด โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้แก่ คณะกรรมการเจ้าของโครงการทุกหมวดวิชา งบประมาณได้มาจากการบริจาคซึ่งใช้ไปคราวละ 1001-2000 บาทโดยประมาณ กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานได้แก่ นักเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนั้น พบว่า นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดงานวันเด็กส่วนใหญ่ใช้สนามของโรงเรียน

2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในวันไหว้ครู

การจัดงานวันไหว้ครูของโรงเรียนในเขตเมือง

ส่วนใหญ่จัดให้มีพิธีไหว้ครู และมีการประกวดพานดอกไม้รูปเทียนควบคู่กันไป ผู้รับผิดชอบส่วนมาก คือ ครูกิจกรรม รองลงมาได้แก่ คณะกรรมการเจ้าของโครงการทุกหมวดวิชา งบประมาณได้มาจากเงินบำรุงการศึกษาใช้ไปเป็นจำนวน 100-500 บาทโดยประมาณ กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานคือ นักเรียน ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนั้น ให้นักเรียนทุกชั้นทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม สถานที่จัดโดยมากใช้หอประชุมของโรงเรียน

ส่วนการจัดงานวันไหว้ครูของโรงเรียนในเขตชนบทนั้น จัดงานโดยที่มุ่งไปในการกระทำพิธีไหว้ครู โดยที่การประกวดพานดอกไม้ รูป-เทียนเป็นสิ่งสำคัญ รองลงมา ส่วนใหญ่ไม่มีผู้รับผิดชอบในการจัดงาน คือ ครูกิจกรรม งบประมาณได้มาจากการเงินบำรุงการศึกษาและใช้ไปประมาณ 101-500 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานคือ นักเรียน นักเรียนทุกคนทุกชั้นเข้าร่วมกิจกรรม และสถานที่จัดงานคือหอประชุมของโรงเรียนเช่นเดียวกัน

3. การจัดกิจกรรมในวันแม่แห่งชาติ

โรงเรียนในเขตเมือง ส่วนใหญ่จัดงานวันแม่แห่งชาติ โดยการจัดป้ายนิเทศ และประกวดความเรียงเกี่ยวกับพระคุณแม่ มีผู้รับผิดชอบในการจัดงาน คือ ครูกิจกรรม และคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากหมวดวิชากิจกรรมและทุกหมวดวิชา ร่วมกัน ใช้งบประมาณในการจัดงาน 100-1000 บาท จากเงินบำรุงการศึกษาและเงินบริจาค กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานคือนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง และสถานที่จัดงานคือหอประชุม

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบท จัดงานวันแม่แห่งชาติ โดยมีการจัดประกวดคำขวัญวันแม่เป็นส่วนมาก มีผู้รับผิดชอบในการจัดงาน คือ ครูกิจกรรม และครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา และหมวดวิชากิจกรรม ใช้งบประมาณ 100-500 บาท ซึ่งได้มาจากเงินของหมวดวิชา กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานคือนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนั้น ครูใช้การมอบหมายงานให้ทำเป็นเงื่อนไขให้นักเรียนเข้าร่วมในกิจกรรม สถานที่จัดงานส่วนมากเป็นห้องเรียน

4. การจัดงานวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม

โรงเรียนในเขตเมือง ส่วนมากจัดกิจกรรมคือ การจัดป้ายนิเทศ รองลงมาคือ จัดประกวดเรียงความเกี่ยวกับพระคุณพ่อ ผู้รับผิดชอบในการจัดงาน ส่วนใหญ่ คือ ครูกิจกรรม งบประมาณได้รับจากเงินบำรุงการศึกษา ประมาณ 100-500 บาท กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมให้นักเรียนเข้าร่วมตามความสนใจของตนเอง รวมทั้งใช้การมอบหมายงานให้ทำเป็นเงื่อนไขให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ใช้หอประชุมเป็นที่จัดงาน

โรงเรียนในเขตชนบท จัดป้ายนิเทศมากที่สุดเช่นเดียวกัน ผู้รับผิดชอบในการจัดงาน คือ ครูกิจกรรม งบประมาณได้รับจากเงินบำรุงการศึกษา ประมาณ 100-500 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานคือนักเรียน ใช้การมอบหมายงานให้ทำเป็นเงื่อนไขให้นักเรียนเข้าร่วม และนักเรียนทุกชั้นทุกคนเข้าร่วม ใช้ห้องเรียนของนักเรียนเป็นที่จัดงาน

5. การจัดงานวันสุนทรภู่

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดป้ายนิเทศ จัดนิทรรศการ จัดประกวดการแต่งร้อยแก้ว ร้อยกรอง และจัดประกวดอ่านทำนองเสนาะ เป็นส่วนมาก โดยมีคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาภาษาไทยเป็นผู้รับผิดชอบ ใช้งบประมาณ 501-1000 บาท ซึ่งได้รับมาจากการบริจาค กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียน ครูเป็นผู้คัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นรายบุคคล รวมทั้งนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ ให้อุปกรณ์เป็นที่ยึดงาน

โรงเรียนในเขตชนบทมีการจัดป้ายนิเทศ และจัดประกวดอ่านทำนองเสนาะ เป็นส่วนใหญ่ ผู้รับผิดชอบคือ ครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาภาษาไทย งบประมาณได้จากเงินบำรุงการศึกษาและใช้ไปประมาณ 1001-2000 บาท กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง จัดงานในหอประชุมของโรงเรียน

6. การจัดงานวันสงกรานต์

โรงเรียนที่จัดงานวันสงกรานต์มีเพียงโรงเรียนเดียว คือ โรงเรียนชลกันยานุกูล ซึ่งเป็นโรงเรียนในเขตเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งจัดโดยร่วมออกร้านในงานประจำปีของจังหวัด รูปแบบการจัดมีพิธีรดน้ำผู้ใหญ่ จัดป้ายนิเทศ จัดการแสดงของนักเรียน จัดการละเล่นพื้นบ้าน เช่น สะบ้า ลูกช่วง ฯลฯ มีผู้รับผิดชอบในการจัดงานคือ ครูหมวดกิจกรรม ครูเจ้าของโครงการและคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากหมวดวิชา กิจกรรม ภาษาไทย รวมทั้งบุคคลภายนอก คือ เจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด ใช้งบประมาณ 501-1000 บาท จากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด เป็นผู้ให้งบประมาณ กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานคือ นักเรียนและประชาชน นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง จัดที่ร้านศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี

7. การจัดงานวันขึ้นปีใหม่

โรงเรียนในเขตเมือง ส่วนมากจัดป้ายนิเทศ จัดพิธีทำบุญตักบาตร และการจัดการแสดงของนักเรียน ผู้รับผิดชอบในการจัดงาน คือ ครูกิจกรรม โดยใช้งบประมาณ 501-1000 บาท ซึ่งได้รับมาจากการบริจาค กลุ่มเป้าหมายในการจัดงาน

คือ นักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดคือในห้องเรียน หอประชุม และสนามโรงเรียน

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบท มีการจัดงานแสดงของนักเรียนเป็นส่วนใหญ่ โดยมีครูหัวหน้าหมวดกิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดงาน ใช้งบประมาณ 501-1000 บาท ซึ่งได้มาจากเงินบริจาคเป็นส่วนใหญ่ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ใช้สนามโรงเรียนเป็นที่จัดงาน

8. การจัดงานวันลอยกระทง

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดประกวดกระทงและกระบวนแห่กระทงเป็นส่วนใหญ่ มีครูกิจกรรม และคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาคหกรรม และหมวดวิชากิจกรรมเป็นผู้รับผิดชอบ ใช้งบประมาณ 4001-5000 บาท โดยได้รับจากเงินบำรุงการศึกษา กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนและประชาชน สถานที่จัดงานคือหอประชุม และศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด

โรงเรียนในเขตชนบท มีการจัดประกวดกระทงและกระบวนแห่กระทงเป็นส่วนใหญ่ ผู้รับผิดชอบในการจัดงานคือคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาสังคมศึกษา หมวดวิชากิจกรรม และหมวดวิชาภาษาไทยเป็นผู้รับผิดชอบ ใช้งบประมาณ 501-1000 บาท ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง รวมทั้งใช้การมอบหมายงานให้ทำเป็นเงื่อนไขให้นักเรียนเข้าร่วมงาน สถานที่จัดงานคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

9. การจัดงานวันเข้าพรรษา

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดแห่เทียนพรรษาโดยมีครูที่เป็นคณะกรรมการเจ้าของโครงการ จากหมวดวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ ใช้งบประมาณ 2001-3000 บาท ซึ่งได้จากการบริจาค กลุ่มเป้าหมายในการจัดคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง นักเรียนทุกชั้นทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม และใช้การมอบหมายงานให้ทำเป็นเงื่อนไขให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม จัดงานในวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบท มีการจัดแห่งเทียนพรรษา โดยมีคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากทศกัณฐ์วิชาเป็นผู้รับผิดชอบ ใช้งบประมาณจากเงินบริจาค 1001-2000 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรม โดยให้นักเรียนทุกชั้นทุกคนเข้าร่วม และเข้าร่วมตามความสนใจของตนเอง ใช้สถานที่คือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

10. การจัดงานวันออกพรรษา

โรงเรียนในเขตเมือง ส่วนมากจัดงานวันออกพรรษา โดยมีกิจกรรมการจัดป้ายนิเทศ มีผู้รับผิดชอบคือคณะกรรมการเจ้าของโครงการ ใช้งบประมาณจากเงินบริจาค 501-1000 บาท โดยประมาณ กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดงานคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

โรงเรียนในเขตชนบท มีการจัดป้ายนิเทศเป็นส่วนมาก ผู้รับผิดชอบในการจัดงานคือครูเจ้าของโครงการจากทศกัณฐ์วิชาสังคัมศึกษา ใช้งบประมาณจากเงินบริจาค 501-1000 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดงานคือในห้องเรียน และวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

11. การจัดงานวันมาฆบูชา

โรงเรียนในเขตเมือง จัดกิจกรรมในงานวันมาฆบูชา โดยจัดป้ายนิเทศมากที่สุด รองลงมาคือ นำนักเรียนไปเวียนเทียนและฟังเทศน์ที่วัด มีผู้รับผิดชอบในการจัดงานคือคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากทศกัณฐ์วิชาสังคัมศึกษา ใช้งบประมาณ 501-1000 บาท ซึ่งได้มาจากการบริจาค กลุ่มเป้าหมายในการจัดคือนักเรียน ที่เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง โดยมีวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน คือสถานที่จัดงาน

โรงเรียนในเขตชนบท จัดงานวันมาฆบูชา โดยนำนักเรียนไปเวียนเทียนและฟังเทศน์ที่วัดเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ การจัดป้ายนิเทศ ผู้รับผิดชอบในการจัดงานคือครูเจ้าของโครงการจากทศกัณฐ์วิชาสังคัมศึกษา

งบประมาณในการจัดได้จากการบริจาค 501-1000 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดงานคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

12. การจัดงานวันวิสาขบูชา

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดป้ายนิเทศเป็นส่วนมากรองลงมาคือนำนักเรียนไปเวียนเทียนและฟังเทศน์ที่วัด การจัดงานวันวิสาขบูชานี้มีคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากฝ่ายปกครอง และอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ งบประมาณได้จากการบริจาค 1001-2000 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดงานคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ และให้เข้าร่วมเป็นบางชั้นเรียน ใช้สถานที่จัดคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

โรงเรียนในเขตชนบท มีการนำนักเรียนไปเวียนเทียนและฟังเทศน์ที่วัดมากที่สุด รองลงมาคือ การจัดป้ายนิเทศ มีผู้รับผิดชอบในการจัดงานคือครูกิจกรรม และคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากฝ่ายปกครอง และหมวดวิชาสังคมศึกษา ใช้งบประมาณจากการบริจาคเป็นจำนวน 501-1000 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

13. การจัดงานวันอาสาฬหบูชา

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดป้ายนิเทศเป็นส่วนมากรองลงมาคือนำนักเรียนไปเวียนเทียนและฟังเทศน์ที่วัด มีครูกิจกรรม และคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากฝ่ายปกครองและอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดงาน โดยมีเงินบริจาคจำนวน 1001-2000 บาท เป็นงบประมาณในการจัดงาน กลุ่มเป้าหมายในการจัดคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางชั้นเรียน สถานที่จัดคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

โรงเรียนในเขตชนบท ส่วนมากมีการจัดป้ายนิเทศ รองลงมาคือนำนักเรียนไปเวียนเทียนและฟังเทศน์ที่วัด ผู้รับผิดชอบในการจัดงานคือครูเจ้าของโครงการจากฝ่ายปกครองและอาจารย์ที่ปรึกษา งบประมาณได้จากเงินบริจาคใช้

ไปเป็นจำนวน 501-1000 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

ส่วนการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านอื่น ๆ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท มีดังนี้

1. เพลงพื้นบ้าน มีโรงเรียนในเขตเมืองจัดขึ้นเพียงโรงเรียนเดียว จัดเป็นการสาธิตเพลงพื้นบ้าน มีผู้รับผิดชอบในการจัดงานคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาภาษาไทย ใช้งบประมาณจำนวน 100-500 บาท จากเงินหมวดวิชาภาษาไทย กลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมนี้คือนักเรียน ซึ่งครูเป็นผู้คัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นรายบุคคล และให้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางชั้นเรียน สถานที่จัดกิจกรรม คือ ในชั้นเรียน

2. กีฬาพื้นบ้าน

มีโรงเรียนในเขตชนบทเพียงโรงเรียนเดียว จัดให้มีการจัดการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน เช่น ตะกร้อลอดบ่วง กระบี่กระบอง ฯลฯ ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนี้คือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาพลศึกษา งบประมาณได้จากการบริจาค ใช้ไปเป็นจำนวน 100-500 บาท กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดกิจกรรมคือ หอประชุมและบริเวณสนามของโรงเรียน

3. การละเล่นของไทย

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดสาธิตการละเล่นของไทย เช่น มอญซ่อนผ้า งูกินหาง ฯลฯ เป็นส่วนมาก รองลงมาคือ การจัดทำป้ายนิเทศ ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาภาษาไทย งบประมาณได้จากเงินบริจาคจำนวน 100-500 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดคือนักเรียนโดยที่เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเองสถานที่จัดคือ หอประชุม

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบท มีการจัดสาธิต การละเล่นของไทยเช่นกัน รวมทั้งการจัดป้ายนิเทศการละเล่นของไทย ผู้รับผิดชอบคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาภาษาไทย เงินงบประมาณที่ใช้ จำนวน 100-500 บาท ได้มาจากการบริจาค กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางชั้นเรียน สถานที่จัดกิจกรรมคือในชั้นเรียน

4. การจัดตั้งชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรม

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดตั้งชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งส่วนมากตั้งชุมนุมภาษาไทย และชุมนุมดนตรีไทย รองลงมาคือชุมนุมนาฏศิลป์ ผู้รับผิดชอบได้แก่ครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาศิลปศึกษาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือหมวดวิชาภาษาไทย ใช้เงินงบประมาณ 501-1000 บาทจากการบริจาค กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่จัดกิจกรรม

โรงเรียนในเขตชนบท มีการจัดตั้งชุมนุมภาษาไทย ชุมชนดนตรีไทย และชุมนุมอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือชุมนุมพุทธศาสน์ ผู้รับผิดชอบคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาศิลปศึกษาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือหมวดวิชาภาษาไทย งบประมาณที่ใช้ 100-500 บาท จากเงินบริจาค กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง โดยใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่จัดกิจกรรม

5. การส่งเสริมวรรณกรรมไทย

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดกิจกรรมในรูปการจัดประกวดบทประพันธ์ร้อยแก้วและร้อยกรอง รวมทั้งการจัดประกวดอ่านทำนองเสนาะเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือการแข่งขันทายใจ (ปริศนาคำทาย) ผู้รับผิดชอบคือคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาภาษาไทย ใช้งบประมาณ 100-500 บาท จากเงินบำรุงการศึกษาและเงินบริจาค กลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นในชั้นเรียน

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบทจัดกิจกรรมคือ การจัดแข่งขันทายใจ (ปริศนาคำทาย) มากที่สุด รองลงมาคือการจัดประกวดอ่านทำนองเสนาะ ผู้รับผิดชอบคือคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาภาษาไทย ใช้งบประมาณ 100-500 บาท จากเงินบริจาค กลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมคือในชั้นเรียน โรงอาหาร หอประชุมและสนามโรงเรียน

6. การทำนุบำรุงศาสนา

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดกิจกรรมคือ นำนักเรียนไปฟังเทศน์ฟังธรรม นิมนต์พระมาปาฐกถาธรรม นำเทียนไปถวายวัดในวันเข้าพรรษา และจัด ตกแต่ง ประกวาดป้ายนิเทศเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ การจัดพิธีทำบุญตักบาตร และจัดเข้าค่ายธรรมะเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติธรรม ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมคือครูกิจกรรม ครูเจ้าของโครงการ รวมทั้งคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาสังคมศึกษา ฝ่ายปกครองและอาจารย์ที่ปรึกษา ใช้งบประมาณจากการบริจาค 3001-4000 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมคือนักเรียนซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

โรงเรียนในเขตชนบท มีการจัด ตกแต่ง ประกวาดป้ายนิเทศเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาเป็นส่วนมาก รองลงมาคือ การนำนักเรียนไปฟังเทศน์ฟังธรรม การนิมนต์พระมาปาฐกถาธรรม และการนำเทียนพรรษาไปถวายวัดในวันเข้าพรรษา ผู้รับผิดชอบคือครูกิจกรรมและครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาสังคมศึกษา ใช้งบประมาณจากการบริจาค 3001-4000 บาท กลุ่มเป้าหมายในการจัดกิจกรรมคือนักเรียน ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดกิจกรรมคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน

7. การพัฒนาทำนุบำรุงแหล่งศิลปวัฒนธรรม

โรงเรียนในเขตเมือง มีการนำนักเรียนไปบำเพ็ญประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือการนำนักเรียนไปทัศนศึกษาชมโบราณสถานโบราณวัตถุ ผู้รับผิดชอบส่วนใหญ่ คือคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาสังคมศึกษา รองลงมาคือหมวดวิชาภาษาไทย ใช้งบประมาณมากกว่า 5000 บาท ซึ่งเรียกเก็บจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง สถานที่จัดคือแหล่งโบราณสถาน

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบท มีการนำนักเรียนไปทัศนศึกษาชมโบราณสถาน โบราณวัตถุ และนำนักเรียนไปบำเพ็ญประโยชน์ ผู้รับผิดชอบคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาสังคมศึกษา ใช้งบประมาณมากกว่า 5000 บาท จากการ

เรียกเก็บจากนักเรียน กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่ง เข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจ สถานที่จัดคือวัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน และแหล่งโบราณสถาน

8. การส่งเสริมมารยาทไทย

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดประกวดมารยาทไทย เป็นส่วนมาก มีผู้รับผิดชอบคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาสังคมศึกษา ใช้งบประมาณ 100-500 บาทจากการบริจาค กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งครูเป็นผู้คัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมเป็นรายบุคคล สถานที่จัดส่วนใหญ่คือหอประชุม

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบท จัดประกวดมารยาทไทย มากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยมีครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ ใช้งบประมาณ 100-500 บาท จากเงินบำรุงการศึกษา กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งเข้าร่วมกิจกรรมตามความสนใจของตนเอง และนักเรียนทุกชั้นทุกคนเข้าร่วมกิจกรรม ใช้ชั้นเรียนเป็นสถานที่จัดกิจกรรม

9. การส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียนด้านศิลปหัตถกรรม และจัดประกวดผลงานนักเรียนด้านศิลปหัตถกรรมเป็น ส่วนมาก มีครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาศิลปศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ ใช้งบประมาณ 3001-5000 บาทจากเงินบริจาค กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งครูคัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรม เป็นรายบุคคล ใช้หอประชุมจัดกิจกรรม

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบท มีเพียง 1 โรงเรียนเท่านั้นที่ จัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียนด้านศิลปหัตถกรรม โดยมีครูเจ้าของโครงการจากหมวด วิชาศิลปศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม งบประมาณได้จากเงินบริจาค 4001-5000 บาท กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งครูเป็นผู้คัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรมเป็นรายบุคคล และเข้าร่วม กิจกรรมตามความสนใจของตนเอง ใช้สนามของโรงเรียนเป็นที่จัดกิจกรรม

10. การแสดงนาฏศิลป์ไทย

โรงเรียนในเขตเมือง มีการจัดแสดงนาฏศิลป์ไทยเป็น
ส่วนมาก ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาศิลปศึกษา
งบประมาณ 100-500 บาท ซึ่งเป็นเงินบริจาค กลุ่มเป้าหมายคือประชาชน การเข้าร่วม
กิจกรรมของนักเรียนคือเข้าร่วมตามความสนใจของตนเอง และใช้หอประชุมเป็นสถานที่จัดงาน

โรงเรียนในเขตชนบท จัดแสดงนาฏศิลป์ไทยมาก
ที่สุดเช่นกัน มีผู้รับผิดชอบคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาศิลปศึกษา ใช้งบประมาณเงิน
บริจาค 100-500 บาท กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนซึ่งครูเป็นผู้คัดเลือกเข้าร่วมกิจกรรมเป็น
รายบุคคล สถานที่จัดกิจกรรมคือหอประชุม

11. การแสดงดนตรีไทย

โรงเรียนในเขตเมือง จัดแสดงดนตรีไทยเป็นส่วนมาก
ผู้รับผิดชอบคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาศิลปศึกษา โดยใช้งบประมาณจากเงินบริจาค
100-500 บาท กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือนักเรียนซึ่งเข้าร่วม
กิจกรรมตามความสนใจของตนเอง และจัดการแสดงนอกโรงเรียนเป็นส่วนมาก

โรงเรียนในเขตชนบท จัดแสดงดนตรีไทยเช่นเดียวกัน
ผู้รับผิดชอบคือครูเจ้าของโครงการจากหมวดวิชาศิลปศึกษา งบประมาณได้จากเงินบริจาค
100-500 บาท กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนและประชาชน การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
ให้เข้าร่วมกิจกรรมตามความสมัครใจ สถานที่จัดกิจกรรม คือ วัดที่อยู่ใกล้เคียงกับโรงเรียน
และสถานที่นอกโรงเรียน

4. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองกับเขตชนบท ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
ในปีการศึกษา 2534 สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารและครูที่ตอบแบบสอบถามมี 377 คน จากจังหวัดชลบุรี 202 คน
คิดเป็นร้อยละ 53.6 จังหวัดฉะเชิงเทรา 119 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 และจังหวัดระยอง
56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 แบ่งเป็นผู้บริหารและครูในเขตเมือง 257 คน คิดเป็นร้อยละ

68.2 เขตชนบท 120 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 เมื่อจำแนกตามเพศพบว่า เป็นหญิง 245 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 เป็นชาย 132 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ในกลุ่มผู้บริหาร และครูทั้งหมดเป็นผู้มีอายุระหว่าง 30-39 ปี มากที่สุด คือ 201 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นครูผู้สอน จากหมวดวิชาสังคมศึกษา 70 คน คิดเป็นร้อยละ 18.6 สำหรับวิถีทางการศึกษานั้นผู้บริหารและครูจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด มีจำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 90.5 ผู้บริหารและครูเป็นผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน 11-15 ปี เป็นส่วนมาก คือ มีจำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 42.7 ส่วนประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนปัจจุบัน ระหว่าง 11-15 ปี มีจำนวนมากที่สุด 125 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2 ซึ่งส่วนมากไม่เคยผ่านการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับกับวัฒนธรรมไทย จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 81.4 รวมทั้งส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่เคยมีส่วนร่วมในการดำเนินงานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดถึง 330 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่เคยได้รับแต่งตั้งในตำแหน่งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการด้านวัฒนธรรมไทยในระดับจังหวัด อำเภอ กลุ่มโรงเรียน มีจำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 87.3

2. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท ปรากฏผลดังนี้

2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในเขตเมือง กับเขตชนบท เกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน

2.1.1 ด้านนโยบายและการวางแผน

ผู้บริหารและครูในเขตเมือง มีความคิดเห็นว่า นโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนอยู่ในระดับดี เพียงข้อเดียวจากที่มีอยู่ทั้งหมด 6 ข้อ ส่วนข้ออื่น ๆ คือ วิธีการตัดสินใจเลือกกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน การวางแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน วิธีการในการจัดทำแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน วิธีการเสนอขออนุมัติโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน และวิธีการพิจารณาอนุมัติโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการ

อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารและครูในเขตเมืองมีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับพอใช้

ส่วนผู้บริหารและครูในเขตชนบทมีความคิดเห็นว่าการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนด้านนโยบายและการวางแผนอยู่ในระดับพอใช้ทุกข้อ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นพบว่าทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อนโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน การวางแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน วิธีการในการจัดทำแผนเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน รวมทั้งวิธีการพิจารณาอนุมัติโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน แต่ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อที่ว่า วิธีการเสนอขออนุมัติโครงการหรือ กิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน

2.1.2 ด้านวัตถุประสงค์

ผู้บริหารและครูในเขตเมืองมีความคิดเห็นว่าง วัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนวิธีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนอยู่ในระดับพอใช้ ในขณะที่ผู้บริหารและครูในเขตชนบทมีความคิดเห็นว่าง อยู่ในระดับพอใช้ทั้งสองข้อ

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นแล้วพบว่า ผู้บริหารและครูในเขตเมืองกับเขตชนบท มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในข้อวิธีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน

2.1.3 ด้านวิธีดำเนินการ : การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

ผู้บริหารและครูในเขตเมืองกับเขตชนบท มีความคิดเห็นว่าง การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยด้านวิธีดำเนินการอยู่ในระดับพอใช้ทุกข้อ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ผู้บริหารและครู
 ในเขตเมืองกับเขตชนบท มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 ในข้อต่อไปนี้เป็น การดำเนินการอนุรักษ์ (เก็บรักษา รวบรวมและศึกษาวิจัย) วัฒนธรรมไทย
 ในระดับชาติของโรงเรียน รูปแบบการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในระดับชาติที่โรงเรียนจัดทำ
 รูปแบบการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในระดับท้องถิ่นที่โรงเรียนจัดทำ การจัดผู้รับผิดชอบในการ
 อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียน การชักชวนครูและนักเรียนให้เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์
 วัฒนธรรมไทยของโรงเรียน การเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการดำเนินการอนุรักษ์
 วัฒนธรรมไทยของชุมชนหรือหน่วยงานภายนอก และสถานที่ที่โรงเรียนใช้เก็บรวบรวมงานศึก
 ศึกษาค้นคว้าและงานอื่น ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย แต่ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็น
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อดังต่อไปนี้ การดำเนินการอนุรักษ์
 วัฒนธรรมไทยในระดับท้องถิ่นของโรงเรียน การออกไปมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงาน
 ภายนอกในการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียน การสนับสนุนด้านงบประมาณ
 เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียน

2.1.4 ด้านวิธีดำเนินการ : การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ผู้บริหารและครูในเขตเมือง มีความคิดเห็นว่าการจัด
 กิจกรรมในวันไหว้ครู วันแม่แห่งชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม วันสุนทรภู่ วันขึ้น
 ปีใหม่ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา
 เหล่านี้อยู่ในระดับดี แต่การจัดกิจกรรมวันสงกรานต์ วันออกพรรษา และเทศกาลสารทอยู่
 ในระดับพอใช้ ส่วนผู้บริหารและครูในเขตชนบทเห็นว่า การจัดกิจกรรมวันไหว้ครู วันแม่
 แห่งชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม วันสุนทรภู่ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา
 วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชาอยู่ในระดับดี ส่วนการจัดกิจกรรมวันเด็ก
 วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ วันออกพรรษา และวันเทศกาลสารทอยู่ในระดับพอใช้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู
 โรงเรียนในเขตเมืองกับเขตชนบท พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมวันเด็ก และวันวิสาขบูชา แต่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .01 ในการจัดกิจกรรมวันแม่แห่งชาติ

2.1.5 การจัดกิจกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านอื่น ๆ

ผู้บริหารและครูในเขตเมือง มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ การจัดตั้งชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การทำนุบำรุงศาสนา การพัฒนาทำนุบำรุงแหล่งศิลปวัฒนธรรมและสถานที่สำคัญในท้องถิ่นหรือที่อื่น ๆ การส่งเสริมมารยาทไทย แต่มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน และการส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทยอยู่ในระดับพอใช้ นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมในด้านเพลงพื้นบ้านอยู่ในระดับควรปรับปรุง ส่วนผู้บริหารและครูในเขตชนบท คิดเห็นว่าการจัดตั้งชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การทำนุบำรุงศาสนา การพัฒนาทำนุบำรุงแหล่งศิลปวัฒนธรรมและสถานที่สำคัญในท้องถิ่นหรือที่อื่น ๆ การส่งเสริมมารยาทไทยและการส่งเสริมหัตถกรรมไทยอยู่ในระดับดี แต่การสาธิตเพลงพื้นบ้าน การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน และการสาธิตการละเล่นของไทยอยู่ในระดับควรปรับปรุง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่ม พบว่ามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านการสาธิตเพลงพื้นบ้าน และการสาธิตการละเล่นของไทย

2.1.6 การสนับสนุนครูให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน

ผู้บริหารและครูในเขตเมืองและเขตชนบท มีความเห็นตรงกันว่า การสนับสนุนผู้บริหารอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการสนับสนุนด้านงบประมาณ การพาครูอาจารย์ไปทัศนศึกษาดูงานด้านวัฒนธรรมไทย การจัดอบรมและเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูตามโอกาส รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ครูจัดกิจกรรมตามความรู้ความสามารถนั้น อยู่ในระดับพอใช้

2.1.7 การให้ความร่วมมือของครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน

ผู้บริหารและครูในเขตเมือง มีความเห็นเช่นเดียวกับผู้บริหารและครูในเขตชนบทว่า การให้ความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่ผ่านมาอยู่ในระดับพอใช้ ส่วนการให้ความร่วมมือของนักเรียนอยู่ในระดับดี

2.1.8 บทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของ
หมวดวิชาต่าง ๆ

ผู้บริหารและครูทั้งสองกลุ่ม มีความเห็นว่า บทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของหมวดวิชาภาษาไทย สังคมศึกษา ศิลปศึกษา คหกรรม และหมวดกิจกรรม อยู่ในระดับดี ส่วนหมวดวิชาอื่น ๆ มีบทบาทอยู่ในระดับพอใช้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูในเขตเมืองกับเขตชนบท พบว่าบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของหมวดวิชาคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารและครูในเขตเมืองเห็นว่า ครูคณิตศาสตร์มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมากกว่า

2.1.9 ความร่วมมือของกลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารและครูทั้งสองเขต มีความเห็นว่า นักเรียนให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในระดับดี แต่ประชาชนให้ความร่วมมือในระดับพอใช้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า ผู้บริหารและครูในเขตเมือง มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้บริหารและครูในเขตชนบท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการให้ความร่วมมือของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

2.2 ความคิดเห็นเป็นรายด้านของผู้บริหารและครูในเขตเมืองกับเขตชนบท
เกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ผู้บริหารและครูทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เห็นว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในวันสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียนในปัจจุบัน (กิจกรรมที่ทำปีละ 1 ครั้ง) และการให้ความร่วมมือของนักเรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่ผ่านมา อยู่ในระดับดี ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับพอใช้

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เขตเมืองกับเขตชนบท พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านวัตถุประสงค์กับด้านวิธีดำเนินการ : การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในข้อ ความร่วมมือของกลุ่มเป้าหมาย ในการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านนโยบายและการวางแผน กับด้านวิธีดำเนินการ : การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

2.3 ความคิดเห็นรวมทุกด้านของผู้บริหารและครูในเขตเมืองกับเขตชนบท เกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

ผู้บริหารและครูทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท มีความคิดเห็นว่าการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยรวมทุกด้านของโรงเรียนแต่ละ เขตอยู่ในระดับดี

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูทั้งสองเขตพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่กลุ่มผู้บริหารและครูในเขตเมืองมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าผู้บริหารและครูในเขตชนบท

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน และข้อเสนอแนะการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สรุปได้ดังนี้

3.1 ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบท มีความคิดเห็นว่าการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมีส่วนและไม่มีส่วนทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ในกลุ่มที่เห็นว่า การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมีส่วนทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไป เห็นว่าทำให้แนวทางการดำเนินงานของโรงเรียน มุ่งส่งเสริมด้านอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน มากกว่าการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การดำเนินงานการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรเพราะนักเรียนมุ่งเน้นเฉพาะการเรียนเพื่อออกไปประกอบอาชีพ และครูบางส่วนขาดความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติภารกิจด้านนี้ รวมทั้งโรงเรียนขาดการสนับสนุนจากชุมชนซึ่งมีแนวทาง

วิถีชีวิตและอาชีพที่เปลี่ยนไป แต่ในขณะที่เดียวกันก็เป็นผลให้โรงเรียนต้องเน้นการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยอย่างจริงจังเข้มข้นขึ้น เนื่องจากการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ทำให้เกิดความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าความเจริญทางด้านจิตใจ สาเหตุที่ทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเปลี่ยนไปนั้น เนื่องจากมีการทำตามวัฒนธรรมต่างชาติมากขึ้น ทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทำได้ยากขึ้น และในขณะที่เดียวกันก็เป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนสนใจอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมากขึ้นด้วย

ในกลุ่มที่เห็นว่า การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกไม่มีส่วนทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปเพราะเหตุว่า โรงเรียนมีนโยบายและวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่แน่นอนชัดเจน โรงเรียนปฏิบัติการกิจด้านนี้ได้ตามโครงการที่วางไว้ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากครูและนักเรียนในการดำเนินการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเป็นอย่างดีตลอดมา และโรงเรียนตั้งอยู่ห่างไกลจากพื้นที่เป้าหมายการพัฒนา

3.2 ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นว่า โครงการต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่กล่าวถึงในข้อ 3.1 โดยสรุปได้แก่ โครงการสาธิตและประกวดมารยาทไทย โครงการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน การสร้างมุมวัฒนธรรมหรือหอพิพิธภัณฑ์ของโรงเรียน การจัดกิจกรรมหรือนิทรรศการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกไทยทั้งในโรงเรียนและในชุมชน โครงการทำนุบำรุงศาสนาและวันสำคัญทางศาสนา การจัดอบรม ประชุม สวดมนต์แบบยาวในวันสุดสัปดาห์ การจัดกิจกรรมวันเยาวชนที่เน้นการนำการเล่นของเด็กไทยในอดีตมาแสดง และการจัดตั้งชุมนุมศิลปวัฒนธรรมไทย

3.3 ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่ผ่านมา ผู้บริหาร และครุมีความคิดเห็นโดยสรุปว่า ควรปรับปรุงแก้ไข คือ ควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนให้ชัดเจนแน่นอน โดยสนับสนุนให้เป็นโครงการของทุกหมวดวิชา ควรดำเนินการจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่องในหลายรูปแบบ เช่น การอบรม สัมมนา ทัศนศึกษาออกสถานที่ ฯลฯ ควรจัดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบเฉพาะงานด้านนี้ในทุกโรงเรียน ควรชักชวนให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนให้มากขึ้น ควรจัดสรรงบประมาณให้เพิ่มขึ้นด้วย ในการเก็บรักษา รวบรวมและศึกษาวิจัยศิลปวัฒนธรรมควรทำอย่างเป็นระบบ สนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้ประโยชน์ของมรดกวัฒนธรรมหรือหอพิพิธภัณฑ์ประกอบการเรียนวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสนับสนุนให้โรงเรียนจัดตั้งชุมนุมที่ช่วยอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย หรือเปิดสอนวิชาด้านศิลปหัตถกรรมไทยเป็นวิชาเลือกพื้นฐานของนักเรียน

3.4 ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่า นอกจากกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนได้จัดมาแล้วในปีการศึกษา 2534 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอื่นเพิ่มเติมโดยสรุปได้ว่า ควรจัดศูนย์วัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น ควรกำหนดวันประจำสัปดาห์หรือประจำเดือน เป็นวันอนุรักษ์และวัฒนธรรมไทย โดยขอความร่วมมือจากผู้บริหารและครูแต่งชุดแบบไทยหรือชุดที่ทำด้วยผ้าไทย ควรจัดโครงการเร่งด่วนเรื่องการอนุรักษ์หรือพัฒนาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ควรกำหนดวันส่งเสริมเอกลักษณ์ไทย ขอความร่วมมือให้ทุกโรงเรียนจัดนิทรรศการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมโดยพร้อมเพรียงกัน และควรมีการร่วมมือประสานงานระหว่างโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทที่มีผลต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมีอยู่ 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านประเภทของโรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาประเภทโรงเรียนสตรี มีการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมากกว่าโรงเรียนสหศึกษา ทั้งนี้โดยพิจารณาจากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสตรี ซึ่งพบว่า การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก แม้จะส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยทั่วไปก็ตาม แต่ไม่มีส่วนทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนสตรีเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนสตรีให้ความสำคัญ

สำคัญต่อการปลูกฝังวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะในด้านความประพฤติ จรรยา มารยาทแก่เด็ก ผู้หญิงตามค่านิยมของสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติการกิจการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมีความเข้มงวดจริงจัง รวมทั้งโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากครูอาจารย์และนักเรียนในการดำเนินการด้านนี้เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ส่วนการที่โรงเรียนสหศึกษามีการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยน้อยกว่าโรงเรียนสตรี อาจเป็นเพราะโรงเรียนต้องแยกแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้สนองลักษณะของนักเรียนทั้ง 2 เพศ แนวทางปฏิบัติที่หลากหลายกว่าของโรงเรียนสหศึกษาจึงอาจทำให้การปฏิบัติการกิจการด้านวัฒนธรรมของโรงเรียนมีความเข้มงวดน้อยกว่าโรงเรียนสตรี

1.2 ด้านการเป็นที่ตั้งของโครงการพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่เป็นที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด มีบทบาทอย่างมากต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด พบว่า ครูที่เป็นเจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดปฏิบัติกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยงานวัฒนธรรม การอนุรักษ์วัฒนธรรม การเผยแพร่วัฒนธรรม และการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านวัฒนธรรม เป็นส่วนใหญ่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิมลพรรณ กลัดสุวรรณ ซึ่งพบว่า ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง จัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัยงานวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ด้านการเผยแพร่วัฒนธรรม ด้านการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านวัฒนธรรม และด้านร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมอื่น หรือหน่วยงานอื่น แต่ด้านที่ปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่วัฒนธรรม ส่วนด้านที่ปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ด้านการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านวัฒนธรรม¹

¹นิมลพรรณ กลัดสุวรรณ, "การส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสาส์ตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 174.

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฉันทนา จันทรบรรจง และคณะ ซึ่งพบว่า "บทบาทที่เป็นจริงในการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมในเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2523-2531 ด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมพัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรม มีการดำเนินการอย่างกว้างขวางในทุกศูนย์"² การเน้นการปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมของโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด นอกจากเพราะว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียนตามที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว อาจสืบเนื่องมาจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเป็นหน่วยงานย่อยของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ทางสำนักงานฯ จึงได้มอบแผนงาน โครงการ ตลอดจนงบประมาณ ให้โรงเรียนนำไปปฏิบัติเป็นประจำทุกปี

ส่วนการที่โรงเรียนเป็นที่ตั้งของโครงการมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาชนบทนั้น พบว่า ไม่มีส่วนช่วยให้บทบาทการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนสูงขึ้น ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท 5 โรงเรียน ที่เป็นที่ตั้งของโครงการ มพช. ไม่พบว่าโรงเรียนมีบทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยสูงกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้เป็นที่ตั้งของโครงการ มพช. อาจเนื่องมาจากโรงเรียนเหล่านี้เป็นโรงเรียนระดับประจำตำบล มีที่ตั้งอยู่ค่อนข้างไกล มีขนาดเล็ก มีขีดจำกัดทั้งด้านอัตรากำลังครู งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และอาคารสถานที่ ทำให้โรงเรียนไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ตามกำหนด ในด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมทั้งแก่นักเรียนและชุมชนได้เท่าที่ควร ผลการวิจัยในเรื่องนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของวันชัย ภูมิที่พบว่า ผู้บริหารและครูรับรู้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ส่งกีดกรมสามัญศึกษาจังหวัด

²ฉันทนา จันทรบรรจง และคณะ, "การศึกษามหาวิทยาลัยและการดำเนินการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมในเขตการศึกษากรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2523 - 2531" (สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษากรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ, 2532), บทคัดย่อ.

ลำปาง มีบทบาทในการพัฒนาด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมไทย อยู่ในระดับน้อย³

1.3 ด้านที่ตั้งของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทตั้งอยู่บริเวณกลางหมู่บ้านมากที่สุด ส่วนโรงเรียนที่เหลือนั่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเล็กน้อย สภาพทั่วไปด้านที่ตั้งของโรงเรียนนี้ ผลวิจัยพบว่า ไม่มีผลต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนแต่อย่างใด ในทางตรงกันข้าม หากโรงเรียนมีที่ตั้งอยู่ใกล้ชิดกับวัดกลับมีผลให้บทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมีมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนอกจากวัดจะให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ แก่โรงเรียนแล้ว วัดยังมีบทบาทโดยตรงต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมของโรงเรียนอีกด้วย บทบาทในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของวัดที่เห็นได้เด่นชัด จากผลการวิจัยนี้ คือ การที่วัดช่วยบุกเบิกก่อตั้งนิทรรศก์ในโรงเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ไม่เพียงแต่ด้านการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังมีเอื้อประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ด้วย สอดคล้องกับคำอธิบายของประชุม ชุ่มเฟื่องพันธุ์ที่ว่า วัดเป็นสถาบันหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือบ้านเมืองและการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมได้ดี เพราะวัดที่เก่าแก่ วัดที่มีชื่อเสียงประชาชนนิยมเลื่อมใสมาก พระสงฆ์จะคิดทำอะไร ชาวบ้านจะให้ความช่วยเหลือเสมอ ตามประวัติศาสตร์การนิทรรศก์ในประเทศไทยก็ได้วัดเป็นผู้บุกเบิกตั้งนิทรรศก์ขึ้นก่อน นิทรรศก์แห่งชาติที่มีชื่อเสียงหลายแห่งก็เป็นนิทรรศก์ของวัดมาก่อน⁴

³วันชัย ภูมิ, "บทบาทในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง จังหวัดลำปาง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาคบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), บทคัดย่อ.

⁴ประชุม ชุ่มเฟื่องพันธุ์, "แนวคิดเรื่องการศึกษาและการสงวนรักษาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน," วัฒนธรรมไทย 19 (มกราคม, 2522); 11-12.

2. การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองและชนบท ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ในปีการศึกษา 2534

2.1 ในด้านนโยบายและการวางแผน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ ยึดถือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมากที่สุด เพราะนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ นโยบายของแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นนโยบายที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นเอกภาพเดียวกันทั่วประเทศของหน่วยงานการศึกษา สอดคล้องกับคำกล่าวของวิโรจน์ สารรัตนะ ที่ว่า "แผนดังกล่าวนี้ จัดทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์หลักที่จะสร้างความ เป็นเอกภาพในด้านความคิดและการดำเนินงานของหน่วยงานทุกฝ่ายทุกระดับ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้มีวัตถุประสงค์ แนวนโยบาย และเป้าหมายตรงกัน ให้เกิดการประสานงาน ระหว่างกรม กองต่าง ๆ และระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค... อันจะทำให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม"^๕

สำหรับผู้ตัดสินใจกำหนดนโยบายการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ คือ ผู้อำนวยการหรืออาจารย์ใหญ่ รองลงมา คือ คณะครูเจ้าของโครงการ กล่าวได้ว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการบริหารองค์การที่ดี เพราะผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจกำหนดนโยบายการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายของโรงเรียนมาจากบุคลากรทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติการ

^๕วิโรจน์ สารรัตนะ, การวางแผนในโรงเรียน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษร

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบททุกแห่งได้เขียนนโยบายด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนมากที่สุด เนื่องจากในระดับโรงเรียนแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นแผนระยะสั้นที่มีความเฉพาะเจาะจงและมุ่งให้เกิดการปฏิบัติมากขึ้น นอกจากนี้ "กรมสามัญศึกษาได้เริ่มกำหนดให้โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและการใช้เงินบำรุงการศึกษาตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2522"^๑ ดังนั้นแผนปฏิบัติการประจำปี จึงเป็นเครื่องมือกำหนดการใช้งบประมาณ และแนวทางในการปฏิบัติงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สอนงตามนโยบาย ทิศทางของการจัดการศึกษา และจุดเน้นของ กรมสามัญศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนโยบายโดยรวมและนโยบายการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองและเขตชนบทมีการวางแผนการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยคณะครูวางแผนร่วมกับผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ การวางแผนในลักษณะนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องและยังผลให้การจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมของโรงเรียนบังเกิดผลจริงจิ่งมากขึ้น อันเนื่องมาจากการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติหรือครูเจ้าของโครงการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมของโรงเรียนด้วย

สำหรับแผนการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ ได้เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยมีลักษณะเป็นแผนประจำปีมากที่สุด ส่วนที่เหลือเขียนไว้เป็นโครงการระยะสั้น สอดคล้องกับแนวทางในการรักษาส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมไทย ในนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งระบุไว้ในข้อ 3.1 ว่า "ควรส่งเสริมให้มีการวางแผนวัฒนธรรม ทั้งเป็นแผนระยะยาว แผนระยะสั้น แผนระดับชาติ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

และแผนระดับท้องถิ่น..."⁷ การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า กรมสามัญศึกษามีนโยบายให้ทุกโรงเรียนมีแผนประจำปีหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ แผนปฏิบัติการประจำปีนั่นเอง ความจำเป็นในการจัดทำแผนประจำปีหรือแผนปฏิบัติการของโรงเรียน นอกจากเพื่อกำหนดปัญหา ความต้องการตามสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น และความเหมาะสมของการใช้งบประมาณประจำปีของโรงเรียนแล้ว กรมสามัญศึกษายังได้กำหนดให้ใช้แผนดังกล่าวนี้ในการติดตาม ประเมินผลประสิทธิภาพการใช้งบประมาณของโรงเรียนอีกด้วย

2.2 ในด้านวัตถุประสงค์ ผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของ "โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ คือ คณะกรรมการครูแต่ละโครงการ ด้วยในปัจจุบันโรงเรียนมีการจัดองค์กรที่มีโครงสร้างแบบทางการ"⁸ การปฏิบัติการกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้ จึงอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ "ฝ่ายหรืองานต่าง ๆ" หรือหมวดวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น หมวดวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย ซึ่งเป็นองค์กรในระดับย่อยอีกระดับหนึ่งในรูปคณะกรรมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมตามวันสำคัญทางประวัติศาสตร์ ทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นงานการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่สำคัญของโรงเรียนมัธยมศึกษา นั้น ถือเป็นหน้าที่โดยตรงของ "งานกิจกรรมโรงเรียน"⁹ มิใช่กิจกรรมอิสระของผู้เรียนที่กำหนดในโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายที่นักเรียนจะเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจเมื่อเป็นกิจกรรมในระดับโรงเรียน ผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท จึงเป็นคณะกรรมการครูแต่ละโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้เช่นกัน

⁷ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติและแนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พุทธศักราช 2529, หน้า 6.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 96.

⁹ โรงเรียนพนัสพิทยาคาร, คู่มือปฏิบัติหน้าที่ครู (ชลบุรี : ฝ่ายสารสนเทศ, 2531), หน้า 30. (อัดสำเนา)

ในด้านวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมือง ผลการวิจัยนี้พบว่า เน้นเรื่องการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยระดับท้องถิ่นมากที่สุด อาจเป็นเพราะเขตเมืองเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสูง เป็นผลให้ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี มีแนวโน้มว่าจะเปลี่ยนไปตามวิถีชีวิตของชุมชนที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเดิม โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองในฐานะสถาบันหลักที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมของสังคม จึงต้องเน้นบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมเป็นพิเศษ ทั้งนี้นอกจากเพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นช่องทางเพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรมตะวันตกที่กำลังไหลป่าเข้ามาพร้อมกับการพัฒนาไปสู่สังคมอุตสาหกรรมอีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยที่ได้นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในเขตเมือง พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในด้านวิธีดำเนินการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมืองอยู่ในระดับดี ส่วนด้านวิธีดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอยู่ในระดับพอใช้ (ตารางที่ ๑๑)

ในทางตรงกันข้ามกับเขตเมือง วัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตชนบทกลับเน้นเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยระดับท้องถิ่นมากที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากในเขตชนบท สังคมและวัฒนธรรมไม่ได้รับความกระทบกระเทือนให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมากนัก ดังนั้น การอนุรักษ์วัฒนธรรมเพื่อให้รู้ชื่อแท้จจริง รู้ความหมายและที่มาของวัฒนธรรมนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ จึงเป็นสิ่งจำเป็นมากกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้ ที่พบว่า กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่โรงเรียนในเขตชนบทจัดประกอบไปด้วยการเก็บรักษา รวบรวมและศึกษาวิจัย ข้อมูลวัฒนธรรมไทยครบทั้ง 5 สาขตามการแบ่งเนื้อหาวัฒนธรรมของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยพบว่า สาขาที่มีการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้มากที่สุด คือ สาขามนุษยศาสตร์ และรองลงมาได้แก่ สาขาศิลปะ

หากพิจารณาโดยรวมจะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนทั้ง 2 เขต เน้นเรื่องการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในระดับท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นองค์กรในท้องถิ่น ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงควรช่วยถ่ายทอดและปลูกฝังคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น

ด้วย ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมพื้นบ้านมีความสำคัญและความจำเป็นต่อท้องถิ่นดังต่อไปนี้¹⁰

1. วัฒนธรรมพื้นบ้านช่วยผดุง เสถียรภาพและ เป็นกำลังสนับสนุนการแผ่ขยายของแบบอย่างการดำเนินชีวิต เป็นแบบของการควบคุมความประพฤติ และให้การศึกษแก่เยาวชนเป็นเครื่องกระตุ้นให้มวลชนรวมพลัง และทำให้สังคมเพิ่มความมั่นคงขึ้น
2. วัฒนธรรมพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากร การแก้ปัญหาของสังคมจำเป็นต้องศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน และเลือกเอาส่วนที่เป็นคุณมาเป็นเครื่องเสริมอย่างถูกต้อง และเหมาะสม เพราะวัฒนธรรมพื้นบ้านก่อให้เกิดค่านิยมและโลกทัศน์ที่ดีงาม
3. วัฒนธรรมพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจและถ้ามีวิธีการจัดการที่ดีแล้ว วัฒนธรรมพื้นบ้านจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจทั้งด้านลดปริมาณการบริโภค และยังเพิ่มพูนรายได้ตลอดจนผลผลิตอีกด้วย การฟื้นฟูวัฒนธรรมพื้นบ้านจะลดข้อขัดแย้งและเกิดความสำนึกว่าตนเป็นเจ้าของวัฒนธรรม ซึ่งก่อให้เกิดความหวงแหนและปกป้องวัฒนธรรมพื้นบ้าน ดังนั้น วัฒนธรรมพื้นบ้านจึงมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงของชาติ เพราะได้ส่งเสริมความเป็นชาตินิยมมากกว่าสากลนิยม

2.3 ด้านวิธีดำเนินการ : การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

สำหรับด้านวิธีดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท ในประเด็นแรก กิจกรรมทางวัฒนธรรมที่จัด ปรากฏว่า โรงเรียนในเขตเมืองทำการอนุรักษ์ข้อมูลวัฒนธรรมไทย โดยการเก็บรักษาและรวบรวม ส่วนโรงเรียนในชนบทอนุรักษ์ข้อมูลวัฒนธรรมไทย โดยการรักษารวบรวมและศึกษาวิจัย สำหรับข้อมูล

¹⁰สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์, วัฒนธรรมพื้นบ้าน : แนวปฏิบัติภาคใต้ (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525), หน้า 224.

วัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนทั้ง 2 เขต ทำการอนุรักษ์มีครบทั้ง 5 สาขา คือ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาศิลปะ สาขาการช่างฝีมือ สาขาคหกรรมศิลป์ และสาขากีฬาและนันทนาการ โดยพบว่า สาขามนุษยศาสตร์เป็นสาขาที่มีการเก็บรักษาและรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ไว้มากที่สุด รองลงมาคือ สาขาศิลปะ อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมทั้ง 2 สาขานี้มีเนื้อหาครอบคลุมหลักสูตรมัธยมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และเกี่ยวข้องกับหมวดวิชาภาษาไทยและหมวดวิชาสังคมศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาโดยตรงเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทย

ประเด็นที่ 2 รูปแบบการจัด การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย สาขาต่าง ๆ ของโรงเรียนในเขตเมือง มีรูปแบบเป็นแผนภาพมากที่สุด รองลงมาได้แก่ เอกสาร ส่วนโรงเรียนในเขตชนบท รูปแบบการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยสาขาต่าง ๆ มีลักษณะตรงกันข้ามกัน คือ เป็นเอกสารมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ แผนภาพ จะเห็นได้ว่า เอกสาร แผนภาพ ภาพถ่าย สไลด์และวีดิทัศน์เป็นรูปแบบการจัดการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ส่วนใหญ่ที่โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 2 เขตได้ดำเนินการ อาจเป็นเพราะเป็นรูปแบบการจัดที่ ครูสามารถดำเนินการเองได้ หรือจัดซื้อได้ง่ายจากแหล่งผลิต โดยพบว่า วัฒนธรรมสาขามนุษยศาสตร์เป็นสาขาที่มีการอนุรักษ์ในรูปแบบต่าง ๆ มากที่สุด รองลงมาคือ สาขาศิลปะ สำหรับผู้รับผิดชอบในการจัด คือ ครูเจ้าของโครงการ จากหมวดวิชาสังคมศึกษามากที่สุด เพราะว่าจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษา เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยโดยตรง โดยระบุไว้ในจุดประสงค์ข้อ 3 และข้อ 4 ว่า¹¹

3. เพื่อให้ตระหนักในคุณค่าของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรมไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย หลักธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพัน กับท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์
4. เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเสริมสร้างศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

¹¹ กระทรวงศึกษา, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2532), หน้า 47.

ประเด็นที่ 3 งบประมาณ โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ใช้ งบประมาณในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในสาขามนุษยศาสตร์และ ศิลปมากที่สุด โดยใช้เงินประมาณ 100-500 บาท เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะว่ารูปแบบการจัด การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยทั้ง 2 สาขา ส่วนใหญ่เป็นเอกสารหรือแผ่นภาพ ซึ่งมีราคาไม่แพง ในการจัดทำ โดยใช้งบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษามากที่สุด รองลงมาได้แก่ เงินบริจาค จากผู้ปกครอง ครู และนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาด้านศิลปวัฒนธรรมของแผนพัฒนา การศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 ที่กล่าวว่า งบประมาณการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากโรงเรียนจะไม่ได้ รับงบประมาณจัดสรรโดยตรงเนื่องงานนี้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะให้คำแนะนำในการจัด หาเงิน เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมนี้¹²

ประเด็นที่ 4 การนำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้ โรงเรียนในเขตเมือง และเขตชนบทได้นำสิ่งศึกษาค้นคว้าไปใช้เป็นข้อมูลในการสอนมากที่สุด ทั้ง 5 สาขา โดยเฉพาะข้อมูลในสาขามนุษยศาสตร์ ซึ่งมีมากที่สุด รองลงมาโรงเรียนใช้ให้บริการแก่ผู้สนใจ ส่วนสถานที่เก็บส่วนใหญ่ คือ หมวดวิชา เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ครูใช้ประกอบการสอนและใช้ อยู่เป็นประจำ ครูจึงเก็บสิ่งศึกษาค้นคว้าทางด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมนี้ไว้ด้วยตนเองที่ หมวดวิชา เพื่อสะดวกในการนำมาใช้ประกอบการสอน

2.4 ด้านวิธีดำเนินการ : การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท ส่วนใหญ่จัดมากที่สุด ในปีการศึกษา 2534 เป็นกิจกรรมตามวันสำคัญที่เกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประวัติศาสตร์ ประเพณีและวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมวันมาฆบูชา วัน

¹² กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ของกระทรวงศึกษาธิการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2529), หน้า 33.

วิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันแม่แห่งชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันสุนทรภู่ วันลอยกระทง การส่งเสริมมารยาทไทย การจัดตั้งชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ตลอดจนการทำบำรุงศาสนา ฯลฯ ทั้งนี้ก็เพราะว่า พุทธศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และขนบธรรมเนียมประเพณีนับเป็นแกนของวัฒนธรรมไทย เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง วัฒนธรรมแห่งชาติกำหนดให้เน้นหนักเป็นพิเศษในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เยาวชนไทยมีความรู้ความเข้าใจ และมีการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามในเรื่องวัฒนธรรมประจำชาติ สอดคล้องกับนโยบายในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532 ที่กำหนดไว้ว่า "รัฐบาลมีนโยบายที่จะปลูกฝังเยาวชนของชาติไทย ให้มีคุณธรรม ระเบียบวินัย ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การดำรงส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ตลอดจนความเป็นเอกราชความมั่นคงของชาติ เพื่อเป็นการสนองนโยบายของรัฐบาลให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษา"¹³ และสอดคล้องกับข้อค้นพบของกมล รอดคล้าย ที่ว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีความเห็นในระดับมากที่สุดว่า ควรส่งเสริมนักเรียนให้มีการฝึกมารยาท และปฏิบัติตนที่ดีในสังคม ส่งเสริมให้นักเรียนจัดตั้งชุมนุมเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย¹⁴

¹³ กระทรวงศึกษาธิการ, "ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การจัดกิจกรรมในสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532." ในคู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534), หน้า 1.

¹⁴ กมล รอดคล้าย, "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า ง-จ.

นอกจากนี้ กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนทั้งสองเขตจัดพบว่า เป็นกิจกรรมในสาขามนุษยศาสตร์มากที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ประวัติศาสตร์ ฯลฯ และถึงแม้รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมส่วนใหญ่จะแตกต่างกันไปในแต่ละกิจกรรม แต่ก็มีความคล้ายคลึงกันในการจัดกิจกรรมเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู โรงเรียนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบททุกแห่งจัดพิธีไหว้ครู แต่ในการประกวดพานดอกไม้-ธูปเทียนนั้น โรงเรียนในเขตเมืองทุกแห่งจัด ในขณะที่โรงเรียนในเขตชนบทส่วนน้อยไม่ได้จัด เป็นต้น

แม้ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ คือ ครูกิจกรรม เพราะว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงก็ตาม แต่เนื่องจากครูกิจกรรมในแต่ละโรงเรียนมีเพียงคนเดียวเท่านั้น ดังนั้นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จึงต้องมีครูเจ้าของโครงการหรือคณะกรรมการเจ้าของโครงการจากทุกหมวดวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหมวดวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น หมวดวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย และหมวดวิชากิจกรรมเข้ามาร่วมกันจัด ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

สำหรับกลุ่มเป้าหมายของการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนทั้ง 2 เขตส่วนใหญ่ พบว่า คือ นักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียน คือ หัวใจของการจัดการศึกษา นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่โรงเรียนจัดขึ้น ช่วยหล่อหลอมนักเรียนให้มีแบบแผนความคิดและการกระทำที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคม ทำให้นักเรียนสามารถปรับตัวเป็นสมาชิกที่ดีได้ สอดคล้องกับคำกล่าวของจิราพร ธวัชวิเชียร ที่ว่า ประสบการณ์ที่ฝังไว้ในวัยเรียน ทำให้เด็กสามารถออกไปดำรงชีวิตและปฏิบัติตัวตามวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้อง¹⁵ นอกจากนี้นักเรียนมัธยมศึกษาเป็นเด็กในระยะ "วัยรุ่น" มีลักษณะอ่อนไหว มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงเจตคติและค่านิยมได้

¹⁵จิราพร ธวัชวิเชียร, "การศึกษากับกระบวนการทางสังคม," วารสารวิจัยทางการศึกษา 13 (เมษายน 2521): 37.

มากและเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นการปลูกฝังถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยในคนวัยนี้ จึงเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมของชาติไปสู่สมาชิกอีกรุ่นหนึ่งของสังคม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน ในเขตเมืองและเขตชนบท ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ในปีการศึกษา 2534 เน้น การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมตามที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้แบ่งไว้ครบทั้ง 5 สาขา ในระดับที่แตกต่างกัน แต่สาขามนุษยศาสตร์เป็นสาขาที่มีการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริม วัฒนธรรมไทยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ การจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของ โรงเรียนประถมศึกษาเขตการศึกษา 6 ซึ่งพบว่า โรงเรียนจัดกิจกรรมครบตาม 5 สาขา ที่ทางสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้แบ่งไว้มากหรือน้อยในแต่ละสาขา... แต่ สาขาที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดมากที่สุด คือ สาขามนุษยศาสตร์¹⁶ แต่ผลการวิจัยนี้แตกต่าง จากผลข้อค้นพบของวันชัย ภูมิ ที่ว่า ผู้บริหารและครูรับรู้ ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง มีบทบาทในการพัฒนาด้านการอนุรักษ์และส่งเสริม ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมไทยอยู่ในระดับน้อย¹⁷

2.5 การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

จากการสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไป จะเห็นได้ว่า นอกจากการอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมโดยตรงดังได้กล่าวไปแล้วทั้งหมด โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งในเขตเมือง และเขตชนบท ยังได้จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ช่วยปลูกฝัง และ

¹⁶วินัส สวนสุข, "กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 169-170.

¹⁷วันชัย ภูมิ, "บทบาทในการพัฒนาชนบทของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรมสามัญศึกษา ตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์ และข้าราชการที่ เกี่ยวข้อง จังหวัดลำปาง," บทคัดย่อ.

เผยแพร่วิธีด้านวัฒนธรรม อันจะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่า และเกิดความซาบซึ้งในด้านวัฒนธรรมไทยอีกทางหนึ่งด้วย กล่าวคือ

ด้านวัตถุ จะเห็นได้ว่า โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทส่วนใหญ่ ได้จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีส่วนช่วยสนับสนุนการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม เช่น มีการจัดตกแต่งห้องเรียนด้วยภาพสัญลักษณ์แทนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เกือบทุกห้องเรียน รวมทั้งมีการจัดตกแต่งป้ายนิเทศทั้งในห้องเรียน และบริเวณอาคารเรียน ในวันเทศกาลสำคัญของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประเพณีหรือวัฒนธรรม มีการจัดห้องจริยธรรม เพื่อใช้ประกอบการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาและใช้เป็นห้องปฏิบัติการทางด้านธรรมะและจริยธรรมของนักเรียน มีการจัดมุมวัฒนธรรมแสดงศิลปวัฒนธรรมและรวบรวมสิ่งศึกษาค้นคว้าด้านวัฒนธรรมไทยไว้โดยเฉพาะ เกือบทุกโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบทมีพระพุทธรูปประจำโรงเรียนไว้เป็นสิ่งสักการบูชาของครูและนักเรียน รวมทั้งมีการจัดตกแต่งบริเวณโรงเรียนด้วยไม้ดอกไม้ประดับ เพื่อความร่มรื่นสบายตาสบายใจอีกด้วย

ด้านที่ไม่ใช่วัตถุ โรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบททุกแห่งมีคำขวัญประจำโรงเรียนเพื่อแสดงจุดเน้นของโรงเรียน และมีสัญลักษณ์ซึ่งมีความหมายแทนสิ่งที่ดีมีคุณค่าทางการศึกษา เช่น แทนปัญญา ความฉลาดเฉลียว ความดี ความมีวินัย ศาสนา หรือแสงสว่าง ฯลฯ นอกจากนั้นโรงเรียนทั้ง 2 เขตทุกแห่งยังมีกฎเกณฑ์ ระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ช่วยอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และมีการส่งเสริมให้นักเรียนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การประกาศเกียรติคุณ การยกย่องชมเชยนักเรียนที่ประพฤติดีประพฤติก่อเป็นต้น ส่วนครูอาจารย์ก็มีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

จึงเห็นได้ว่า การจัดสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านที่เป็นวัตถุและด้านที่ไม่ใช่วัตถุของโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ สอดคล้องกับประกาศทิศทางการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมัธยมศึกษาถือปฏิบัติข้อหนึ่งว่า

บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน จะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด
จิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ได้ โรงเรียนที่สะอาด ร่มรื่น เรียบง่าย
สดชื่น สงบแจ่มใส มีชีวิตชีวา วัสดุอาคารสถานที่ได้รับการดูแล มีความเป็นปัจจุบัน
พร้อมที่จะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพล
ทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รักความสะอาด รักความ
สงบเรียบง่ายและรักความร่วมมือไปด้วย¹⁰

มีผู้กล่าวว่า ครูอาจแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ ครูที่
พูดได้ และครูที่พูดไม่ได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน
ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ถือว่าเป็นครูที่พูดไม่ได้ที่มีส่วนช่วยให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม
ไทยของโรงเรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะนักเรียนย่อมได้รับอิทธิพลจาก
สิ่งแวดล้อมที่จัด ทำให้เป็นผู้มีจิตสำนึกในความเป็นไทย นิยมไทย และประพฤติปฏิบัติตนตาม
แนวทางวัฒนธรรมไทยได้ในที่สุด

3. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท

3.1 ผู้บริหารและครูทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทมีความคิดเห็นว่า การ
อนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย รวมทุกด้านของโรงเรียนแต่ละเขตอยู่ในระดับพอใช้
(ตารางที่ 61) ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบของทวีศักดิ์ มหาโชติ ที่ว่า "ทั้ง
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาและกำนันในจังหวัดชลบุรีต่างเห็นว่า การปฏิบัติงานการสร้าง
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนมัศึกษากับชุมชนด้านการอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่ศิลป

¹⁰โกวิท วรพิพัฒน์, "ประกาศกรมสามัญศึกษา เรื่องทิศทางในการจัดการศึกษา
ของกรมสามัญศึกษา" บันทึกกรมสามัญศึกษา 2533 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา,
2532), ไม่ปรากฏเลขหน้า.

วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง"¹⁹ และไม่แตกต่างจากผลการวิจัยของสิรัตน์ สุทธิดารา ที่พบว่า "การบริการชุมชนด้านวัฒนธรรมและจริยธรรมของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดตรัง อยู่ในระดับปานกลาง"²⁰ การที่ผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท เป็นโรงเรียนในสังกัดเดียวกัน และมีทิศทางในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยตามนโยบาย เป้าหมาย มาตรการเช่นเดียวกัน จึงเป็นผลให้การปฏิบัติการกิจด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนทั้งสองเขตไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่โรงเรียนทั้งสองเขตมีขีดจำกัดในการปฏิบัติการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยหลายประการ ซึ่งได้แก่ ประการแรกโรงเรียนมีการกิจเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ ค่อนข้างมากอยู่แล้ว ประการที่สองโรงเรียนมีขีดจำกัดด้านบุคลากร โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและสนใจในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง ดังผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.4 เป็นผู้ไม่เคยผ่านการอบรมหรือสัมมนาใด ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 39.8 เป็นผู้ไม่เคยมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน ประการที่สาม ขีดจำกัดในด้านงบประมาณ ดังผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ ซึ่งพบว่า งบประมาณการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่ที่ได้จากเงินบำรุงการศึกษา มีมูลค่าค่อนข้างต่ำ คือ ไม่เกิน 500 บาท สำหรับงบดำเนินการจัดกิจกรรมด้านวัฒนธรรมไทยที่มีมูลค่าสูง

¹⁹ทวีศักดิ์ มหาโชติ, "การศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการศึกษาาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดชลบุรี" (ปริญญาเนพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2531), หน้า 214.

²⁰สิรัตน์ สุทธิดารา, "การศึกษาการบริการชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดตรัง" (ปริญญาเนพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2529), หน้า 93.

กว่านี้ ผู้รับผิดชอบจัดโครงการหรือกิจกรรมต้องรับภาระเป็นผู้จัดหาเองเป็นส่วนใหญ่ ประการสุดท้ายอาจมีสาเหตุมาจากชุมชนเอง กล่าวคือ โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตชุมชนซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง การเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในการประกอบอาชีพหรือธุรกิจต่าง ๆ ทำให้ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร ดังผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้บริหารและครูซึ่งพบว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรมเห็นว่า โรงเรียนได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากชุมชนลดน้อยลง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูทั้ง 2 เขต พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่กลุ่มผู้บริหารและครูในเขตเมืองมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นรวมทุกด้านสูงกว่าผู้บริหารและครูในเขตชนบท ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเขตเมืองเป็นพื้นที่ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอันเป็นผลมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมสูงกว่าในเขตชนบท ดังผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งพบว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนในเขตเมืองเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ มีการดำเนินชีวิตสมัยใหม่แบบสังคมเมือง ซึ่งจะมีการนำวัฒนธรรมด้านวัตถุและแบบแผนชีวิตใหม่ ๆ เข้ามา การนับถือศาสนาเป็นไปอย่างฉาบฉวย จารีตประเพณีต่าง ๆ จะเสื่อมความนิยมลง ระบบเครือญาติในชุมชนจะค่อย ๆ หดไป เหลือแต่ระบบครอบครัวและชีวิตความเป็นอยู่เต็มไปด้วยการแข่งขัน²¹ ผู้บริหารและครูในเขตเมืองอาจมองเห็นความเปลี่ยนแปลงนี้ และตระหนักในความจำเป็นที่โรงเรียนควรจะต้องมีบทบาทต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยให้มากกว่าโรงเรียนในเขตชนบท จึงเป็นผลให้ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของผู้บริหารและครูในเขตเมืองสูงกว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้บริหารและครูในเขตชนบท

²¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา ในบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533), หน้า 40.

3.2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในเขตเมืองและเขตชนบทเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเป็นรายด้าน ปรากฏผลดังต่อไปนี้

1) ด้านวัตถุประสงค์

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมือง อยู่ในระดับดี ในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่า มาจากสาเหตุ 4 ประการ คือ ประการแรก ผู้บริหารและครูในเขตเมืองอาจเห็นชอบด้วยที่วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนครอบคลุมขอบเขตงานวัฒนธรรม ทั้ง 2 ลักษณะ กล่าวคือ การอนุรักษ์ และการส่งเสริมวัฒนธรรม อันเป็นแนวทางที่สนองตอบทิศทางการพัฒนาวัฒนธรรมของรัฐที่ระบุไว้ว่า "รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาติ"²² ประการที่สอง อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูในเขตเมืองเห็นว่า การที่วัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเน้นเรื่องวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น ดังผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ นับเป็นแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะวัฒนธรรมพื้นบ้านของท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นศักยภาพและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นนั้น ซึ่งหากมีการเรียนรู้ไว้ย่อมก่อให้เกิดชุมชนที่มีรากฐานที่ดี มีความมั่นคง ประการที่สาม ผู้บริหารและครูอาจเห็นว่า วิธีการหาวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมืองเป็นวิธีการที่ถูกต้อง เพราะผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้บริหารและคณะครูตลอดจนคณะกรรมการครูแต่ละ โครงการ เป็นผู้ร่วมกันพิจารณา กำหนดวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและประการสุดท้าย อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูในเขตเมืองเห็นว่า วัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน ซึ่งเน้นการจัดเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรักและความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย นับเป็นจุดเน้นในการปฏิบัติที่ถูกต้อง

²² สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, นโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติและแนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พุทธศักราช 2529, หน้า 1.

2) ด้านวิธีดำเนินการ : การส่งเสริมวัฒนธรรมไทย

จากผลการวิจัยที่พบว่า ด้านวิธีดำเนินการ : การส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท ในข้อที่ว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในวันสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน ในปีการศึกษา 2534 อยู่ในระดับดี ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบ ของวิรัตน์ ศิริบุรณ ซึ่งพบว่า งานโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 11 ทำได้ดี คือ การเข้าร่วมพิธีทางศาสนาและประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่น²³ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวัลยา โกล่อม ที่พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่า กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนจัดมากที่สุด คือ กิจกรรมการพานักเรียนไปประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา²⁴ ในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่า อาจเป็นเพราะโรงเรียนเห็นว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในวันไหว้ครู วันแม่แห่งชาติ วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม วันสุนทรภู่ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา เป็นต้น นับเป็นกิจกรรมวันสำคัญที่เกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรมที่โรงเรียนควรปลูกฝังให้นักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น อันเป็นผลให้วัฒนธรรมประเพณีเหล่านี้เป็นมรดกสืบทอดต่อไป นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นงานกิจกรรมที่นอกจากจะช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแล้ว ยังช่วยฟื้นฟูและรักษาวัฒนธรรมของชุมชนเอาไว้อีกด้วย

²³วิรัตน์ ศิริบุรณ, "การศึกษาสมรรถภาพในการบริหารของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 11" (ปริญญาโทการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518) หน้า 58.

²⁴วัลยา โกล่อม, "สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่ออนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2529), หน้า 208.

3) การให้ความร่วมมือ ของนักเรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริม
วัฒนธรรมไทย

จากข้อค้นพบที่ว่า การให้ความร่วมมือของนักเรียนของโรงเรียน
ทั้งสองเขตในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่ผ่านมาอยู่ในระดับดี ผู้วิจัยเห็นว่า อาจ
เนื่องมาจากกิจกรรมดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
โรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญในการจัดและต้องอาศัยความร่วมมือโดยพร้อม
เพรียงของนักเรียนในการจัดด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงสร้างเงื่อนไขหลายประการให้
นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม โดยอาจให้การให้คะแนนการมอบหมายงานให้ทำ หรือการคัดเลือก
นักเรียนเข้าร่วมเป็นรายบุคคล หรือบางระดับชั้นเป็นต้น อย่างไรก็ตามเหตุผลอีกประการ
หนึ่งของการให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่ผ่านมาอยู่ในระดับดี
อาจเนื่องมาจากความสนใจของนักเรียนเองด้วย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยข้อมูลจากแบบ
สัมภาษณ์ ซึ่งพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในวันเด็ก วันสุนทรภู่ วัน
ขึ้นปีใหม่ การเข้าร่วมชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ชุมนุมส่งเสริมวรรณกรรมไทย การทำ
นุบำรุงศาสนา การทำนุบำรุงแหล่งศิลปวัฒนธรรม การแสดงนาฏศิลป์ไทยและการแสดงดนตรี
ไทย เป็นการเข้าร่วมตามความสนใจของนักเรียนเอง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบ
ของลักษณะ อินทะจักร ที่ว่า "ปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยประสบความสำเร็จ คือ นักเรียนสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมาก โดยนักเรียนส่วนใหญ่จะเข้า
ร่วมกิจกรรมได้ตามความสนใจของตนเอง"²² และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวินัส สวนสุข
ซึ่งพบว่า วิธีการเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของนักเรียน คือ ดูตามความ

²²ลักษณะ อินทะจักร, "การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครู
และนักเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า จ-ฉ.

สมัครใจของนักเรียน²⁶ และสอดคล้องกับหลักการให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย

3.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในเขตเมืองและเขตชนบทเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเป็นรายข้อ ปรากฏผลดังนี้

1) ด้านนโยบายและการวางแผน ผู้บริหารและครูในเขตเมืองมีความคิดเห็นว่า นโยบายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนอยู่ในระดับดี ซึ่งสูงกว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในเขตชนบท ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนในเขตเมือง นอกจากยึดถือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนแล้ว ยังได้ยึดถือนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นหลักอีกหน่วยงานหนึ่งด้วย (ตารางที่ 19) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของนิมลพรรณ กลัดสุวรรณ ที่ว่า นโยบายที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคกลางยึดถือเป็นหลักในการดำเนินงาน ส่งเสริมวัฒนธรรม อันดับ 1 คือ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ²⁷

2) ด้านวิธีดำเนินการ : การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

ผู้บริหารและครูในเขตเมืองและเขตชนบท มีความเห็นว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยด้านวิธีดำเนินการอยู่ในระดับพอใช้ทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอิศรา พจนากาส ที่พบว่า การอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁶วินัส สวนสุข, "กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6", หน้า 167.

²⁷นิมลพรรณ กลัดสุวรรณ, "การส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง", หน้า 177.

สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา มีการปฏิบัติอยู่ใน
เกณฑ์ปานกลาง²⁰

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของทั้งสองกลุ่มพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในข้อต่อไปนี้ คือ การออกไปมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือหน่วยงานภายนอก ในการดำเนินงานอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียน และการสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะโรงเรียนในเขตเมืองเป็นศูนย์กลางของธุรกิจและการท่องเที่ยว ทำให้มีโอกาสออกไปมีส่วนร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนในการดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของโรงเรียนได้บ่อย ๆ เช่น การออกไปจัดนิทรรศการร่วมกับหน่วยงานในระดับจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ โรงเรียนในเขตเมืองส่วนหนึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด มีหน้าที่โดยตรงในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมตามที่กำหนดไว้ในระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศูนย์วัฒนธรรม พ.ศ. 2531 รวมทั้งได้รับจัดสรรงบประมาณอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้ดำเนินการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอีกส่วนหนึ่งด้วย

3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านอื่น ๆ

ผู้บริหารและครูในเขตเมืองกับเขตชนบท มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยด้านอื่น ๆ ได้แก่ การจัดตั้งชุมนุมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การทำนุบำรุงศาสนา การพัฒนาทำนุบำรุงแหล่งศิลปวัฒนธรรมและสถานที่สำคัญในท้องถิ่นหรือที่อื่น ๆ และการส่งเสริมมารยาทไทยเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนทั้งในเขตเมืองและชนบทจัดได้ในระดับดี ผลการวิจัยเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ คือ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ

²⁰ อิศรา พจนานาส, "บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อการอนุรักษ์ส่งเสริมและปรับปรุงวัฒนธรรมชุมชนภาคตะวันออก" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2528), หน้า 74-75.

กมล รอดคล้าย ที่พบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดว่า ควรส่งเสริมให้นักเรียนจัดตั้งชุมนุมเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย^{๒๑} ส่วนการทำนุบำรุงศาสนานั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิลาสินี ศรีมาวิน ซึ่งพบว่า นักเรียนที่อยู่ในเขตภูมิภาคมีโอกาสดำเนินกิจกรรมในเทศกาลงานพิธีตามประเพณีต่าง ๆ และมีโอกาสได้ร่วมมือในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมต่าง ๆ มาก^{๒๐} และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวัลยา โกสุม ที่พบว่า กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่โรงเรียนจัดมากที่สุด คือ กิจกรรมพานักเรียนไปประกอบพิธีทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนา^{๒๑} ในด้านการพัฒนาทำนุบำรุงแหล่งศิลปวัฒนธรรมและสถานที่สำคัญในท้องถิ่นหรือที่อื่น ๆ นอกจากเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนแล้วยังนับได้ว่า ครูได้ใช้แหล่งความรู้ในชุมชนเพื่อประกอบการสอน ซึ่งจำลอง มหานิยม^{๒๒} ได้เสนอแนะไว้ว่า การใช้แหล่งวิชาการชุมชนประกอบการเรียนการสอน จะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเห็นคุณค่าของโบราณสถานโบราณวัตถุ วัตถุ อันจะมีผลไปสู่การอนุรักษ์

^{๒๑}กมล รอดคล้าย, "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย," หน้า ๓-๔.

^{๒๐}วิลาสินี ศรีมาวิน, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้เรื่องบทบาทของตนในการพัฒนาชุมชนจากวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ในกรุงเทพมหานครและเขตการศึกษา 11" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526), หน้า 105.

^{๒๑}วัลยา โกสุม, "สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาเพื่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" หน้า 207.

^{๒๒}จำลอง มหานิยม, "แหล่งวิชาการชุมชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับหลักสูตรประถมศึกษา กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต" (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2526), หน้า 202.

ให้คงอยู่สืบต่อไป และยังคงคล้องกับการวิจัยของ พเยาว์ ไวยโรจน์^{๒๓} ที่พบว่า โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของโบราณสถานและโบราณวัตถุ เช่น ร่วมกันทำความสะอาดโบราณสถานโบราณวัตถุในท้องถิ่นในวันสำคัญ

สำหรับการส่งเสริมมารยาทไทย ซึ่งเป็นกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมในด้านอื่น ๆ ที่โรงเรียนจัดได้นั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของวินัส สวนสุข^{๒๔} ที่พบว่า กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมที่โรงเรียนจัดได้ครบตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด และเป็นกิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก คือ การประกวดมารยาท ในขณะที่เดียวกันก็สอดคล้องกับข้อค้นพบของกมล รอดคล้าย^{๒๕} ที่ว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดว่า ควรส่งเสริมนักเรียนให้มีการฝึกมารยาทและการปฏิบัติตนที่ดีในสังคม ส่วนเหตุผลที่ทำให้ผู้บริหารและครูมีความเห็นสอดคล้องกันว่า กิจกรรมทั้งหมดดังกล่าวนี้โรงเรียนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทจัดได้ในระดับดี ผู้วิจัยคิดว่าอาจเป็นเพราะกิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาที่เรียนในหลักสูตรมัธยมศึกษา โรงเรียนจึงมีความพร้อมในด้านบุคลากร และในขณะที่เดียวกัน วัดซึ่งเป็นสถานที่จัดงานหรือศูนย์รวมกิจกรรมทางศาสนาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้โรงเรียนทำให้การออกไปร่วมกิจกรรมที่วัดทำได้สะดวก

^{๒๓}พเยาว์ ไวยโรจน์, "ปัญหาของครูสังคมในการพัฒนาเจตคติต่อการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 253๐), หน้า 47.

^{๒๔}วินัส สวนสุข, "กิจกรรมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 6" หน้า 16๐.

^{๒๕}กมล รอดคล้าย, "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย," หน้า ง-จ.

4) ในด้านการสนับสนุนครูให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนนั้น พบว่า ผู้บริหารและครูในเขตเมืองกับเขตชนบทมีความเห็นตรงกันว่า การสนับสนุนของผู้บริหารอยู่ในระดับดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลักษณะ อินทจักร ที่ว่า "ในด้านปัจจัยที่ทำให้การจัดกิจกรรมประสบผลสำเร็จ คือ ผู้บริหารให้การสนับสนุน"^{๖๖} ส่วนด้านการสนับสนุนด้านงบประมาณ การจัดอบรมและเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่ครูตามโอกาสอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของนิมลพรรณ กลัดสุวรรณ ที่พบว่าในการส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลางนั้น ปัญหาด้านงบประมาณเป็นปัญหามากกว่าด้านอื่น ๆ เพราะงบประมาณไม่เพียงพอในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ เป็นสำคัญ"^{๖๗} และขัดแย้งกับข้อค้นพบของงานวิจัยเดียวกันนี้ที่พบว่า กิจกรรมที่ดำเนินการได้ค่อนข้างน้อย คือ กิจกรรมด้านการฝึกอบรม เพิ่มพูนความรู้ด้านวัฒนธรรม"^{๖๘} ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขาดบุคลากรผู้มีความรู้เฉพาะด้านวัฒนธรรมไทย และกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้งบประมาณสูงด้วย

5) ผู้บริหารและครูทั้งสองเขต มีความคิดเห็นว่า บทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของหมวดวิชาสังคมศึกษา ภาษาไทย ศิลปศึกษา คหกรรม และหมวดวิชากิจกรรม อยู่ในระดับดี ทั้งนี้ก็เพราะเนื้อหาของทุกหมวดวิชาดังกล่าว คือ เนื้อหาของวัฒนธรรมในสาขาต่าง ๆ กล่าวคือ หมวดวิชาสังคมศึกษา เนื้อหาที่พบเป็นเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลธรรม คุณธรรม ศาสนา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ ฯลฯ จัด

^{๖๖}ลักษณะ อินทจักร, "การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ตามการรับรู้ของผู้บริหารครูและนักเรียน", หน้า 248.

^{๖๗}นิมลพรรณ กลัดสุวรรณ, "การส่งเสริมวัฒนธรรมของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่ตั้งอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง", หน้า ง.

^{๖๘}เรื่องเดียวกัน.

เป็นเนื้อหาของวัฒนธรรมสาขามนุษยศาสตร์ ส่วนเรื่องภาษา วรรณคดี ดนตรีไทย จิตรกรรม ประติมากรรมและสถาปัตยกรรม ซึ่งอยู่ในหมวดวิชาภาษาไทย และศิลป จัดอยู่ในวัฒนธรรม สาขาศิลปะ การเย็บปักถักร้อย การแกะสลัก การร้อยมาลัย การทำบายศรี อาหาร เสื้อผ้าและการแต่งกาย ซึ่งเป็นเนื้อหาของหมวดวิชาคหกรรมนั้นจัดอยู่ในวัฒนธรรมสาขาการ ช่างฝีมือ และสาขาคหกรรมศิลป์

ส่วนหมวดวิชากิจกรรมนั้นถึงแม้จะไม่มีเนื้อหาวิชาเกี่ยวข้องโดยตรง แต่ก็มีส่วนที่รับผิดชอบจัดกิจกรรมบังคับต่าง ๆ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2532 ซึ่งนอกจากกิจกรรม บังคับ คือ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้นำหมู่ประโยชน์แล้ว ยังมี กิจกรรมชุมนุมวิชาการอื่น ๆ เช่น ชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ชุมนุมพุทธศาสน์ หรือชุมนุมด้านวัฒนธรรมไทยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยสาขาต่าง ๆ ดังนั้น ผู้บริหาร และครูทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทจึงมีความคิดเห็นว่า ทุกหมวดวิชาดังกล่าว มีบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยอยู่ในระดับดี

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนรับผิดชอบในการอนุรักษ์และส่งเสริม วัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมือง ผู้วิจัยพบว่าครูคณิตศาสตร์จำนวนมาก ได้เข้ามามี ส่วนรับผิดชอบดำเนินกิจกรรมด้านวัฒนธรรมไทยโดยตรง เช่น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของชุมนุม พุทธศาสน์ เป็นอาจารย์สอนดนตรีไทย เป็นอาจารย์สอนวิชานาฏศิลป์ เป็นต้น ในเรื่องนี้ผู้วิจัย มีความเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง ทั้งนี้เพราะการปลูกฝังถ่ายทอดวัฒนธรรมของชาติแก่ เยาวชนถือเป็นหน้าที่ของครูทุกคนทุกหมวดวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประสานงานให้ความ ร่วมมือกันดูแลรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของครูทุกคนจะช่วยจรรโลงวัฒนธรรมอันมีค่า ของชาติให้คงอยู่เป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาติต่อไป ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบ ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูในเขตเมืองกับเขตชนบท จึงพบว่า ผู้บริหารและครูใน เขตเมือง เห็นว่า ครูคณิตศาสตร์มีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมากกว่า

๖) ผู้บริหารและครูในเขตเมือง มีความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรม
 สาธิตการละเล่นของไทยของโรงเรียนในเขตเมือง อยู่ในระดับพอใช้ แต่การจัดกิจกรรม
 สาธิตเพลงพื้นบ้านอยู่ในระดับควรปรับปรุง ส่วนผู้บริหารและครูในเขตชนบทมีความเห็นว่า
 การจัดกิจกรรมการสาธิตเพลงพื้นบ้าน และการสาธิตการละเล่นของไทยของโรงเรียนในเขต
 ชนบท อยู่ในระดับควรปรับปรุง

แต่เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครูในเขต
 เมืองกับเขตชนบท พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
 ระดับ .01 ในด้านการจัดกิจกรรมสาธิตเพลงพื้นบ้าน และการสาธิตการละเล่นของไทย
 โดยที่ผู้บริหารและครูในเขตเมืองมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าผู้บริหารและครูในเขตชนบท
 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมืองส่วนใหญ่ เปิดสอนจนถึงระดับมัธยมศึกษา
 ตอนปลาย ซึ่งตามหลักสูตรกำหนดให้เปิดสอนวิชาเลือกในหมวดวิชาภาษาไทยที่มีเนื้อหา
 เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้านและการละเล่นของไทยโดยตรง นอกจากนี้ผลการวิจัยข้อมูลจาก
 แบบสัมภาษณ์ของการวิจัยนี้ยังพบว่า มีโรงเรียนในเขตเมืองเพียงโรงเดียว จากโรงเรียน
 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 16 โรง จัดสาธิตเพลงพื้นบ้าน โดยมีผู้รับผิดชอบ คือ ครูเจ้าของ
 โครงการจากหมวดวิชาภาษาไทย ส่วนด้านการละเล่นของไทยมีโรงเรียนในเขตเมือง จัด
 สาธิตการละเล่นของไทยในปีที่ผ่านมารวมทั้งสิ้น 5 โรง จาก 9 โรง

ส่วนโรงเรียนในเขตชนบทนั้นส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลาง
 ค่อนข้างเล็ก เปิดทำการสอนเฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งหลักการของหลักสูตรเน้น
 เพื่อการศึกษาทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพหรือการศึกษาต่อ ดังนั้น จึง
 ไม่มีเนื้อหาวิชาเลือกหรือวิชาบังคับใดที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน หรือการละเล่นของไทย
 โดยตรง โอกาสในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยทั้ง 2 ด้านนี้จึงมีน้อยกว่าโรงเรียน
 ในเขตเมือง นอกจากนี้ผลการวิจัยข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ยังพบว่า มีโรงเรียนในเขตชนบท
 เพียง 1 โรงเท่านั้น ที่จัดสาธิตการละเล่นของไทยในปีการศึกษาปีที่ผ่านมา

4. จากการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน สรุปได้ว่า การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมีส่วนและไม่มีส่วนทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุ 2 ประการ คือ 1) ที่ตั้งของโรงเรียน 2) ประเภทของโรงเรียน กล่าวคือ

1. ที่ตั้งของโรงเรียน โรงเรียนที่ตั้งอยู่ห่างจากพื้นที่เป้าหมายการพัฒนา เช่น โรงเรียนในเขตชนบทของจังหวัดฉะเชิงเทรา การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกไม่มีส่วนทำให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไป แต่ในโรงเรียนที่ตั้งอยู่พื้นที่เป้าหมายการพัฒนา เช่น โรงเรียนในเขตมาบตาบุด จังหวัดระยอง การพัฒนาพื้นที่ตามโครงการดังกล่าวมีส่วนทำให้ การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในเรื่องการขาดการสนับสนุนจากชุมชนซึ่งมีแนวทางวิถีชีวิตและอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนรับผิดชอบในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนกลุ่มนี้ ทำให้ทราบว่าประชาชนในพื้นที่เดิมต้องย้ายถิ่นออกไป เพื่อใช้สถานที่สร้างโรงงานอุตสาหกรรมกลุ่มคนที่ย้ายถิ่นเข้ามาแทนที่ส่วนใหญ่เป็นคนจากที่อื่น และชาวต่างชาติ ซึ่งไม่รู้สึกรู้สีก่อนย้ายถิ่น โดยเฉพาะชาวต่างชาติ ดังนั้น การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชนจึงลดลง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ว่า เนื่องจากชีวิตที่ต่างคนต่างอยู่ในเขตชุมชนเมือง ไม่สูงส่งกับเพื่อนบ้านหรือญาติพี่น้องมากเท่าแต่ก่อน อาจนำไปสู่ความรู้สึกเห็นแก่ตัวและขาดสำนึกทางสังคม^{๒๑}

2. ประเภทของโรงเรียน ผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก แม้จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่โดยทั่วไปก็ตาม แต่ไม่มีส่วนทำให้ การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนในเขตเมืองประเภทโรงเรียนสตรีเปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็นเพราะโรงเรียนสตรีให้ความสำคัญ

^{๒๑} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสังเคราะห์สภาพสังคม-วัฒนธรรม สังคม-เศรษฐกิจ และการศึกษา ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก, หน้า 28.

ต่อการปลูกฝังวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะด้านความประพฤติ จรรยา มารยาทแก่เด็กผู้หญิงตาม
ค่านิยมของสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติงานกิจด้านวัฒนธรรมไทยมีความเข้มงวด
จริงจัง รวมทั้งโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากครูและนักเรียนในการดำเนินเป็นอย่างดีมา
ตลอด

จากการศึกษาข้อเสนอแนะการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยที่ผ่านมา
พบว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนในเขตเมืองและเขตชนบท ได้เสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไข
คือ ควรกำหนดโครงการหรือกิจกรรมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน
ให้ชัดเจนแน่นอน โดยสนับสนุนให้เป็นโครงการของทุกหมวดวิชา ข้อเสนอแนะดังกล่าวเป็น
แนวคิดที่เป็นไปได้ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันทุกโรงเรียนจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการโรงเรียน
เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาและการใช้เงินบำรุงการศึกษาตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา
และกระทรวงศึกษาธิการเป็นประจำทุกปีอยู่แล้ว ทั้งนี้เพียงแต่ปรับปรุงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย
วิธีดำเนินการ งบประมาณ และระยะเวลาดำเนินการโครงการให้ชัดเจน และมีความเป็นไปได้
ได้ในการปฏิบัติยิ่งขึ้นเท่านั้น ส่วนการสนับสนุนให้เป็นโครงการของทุกหมวดวิชานั้น มีความ
เป็นไปได้ เพราะผลของการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าครูหมวดวิชาคณิตศาสตร์โรงเรียนในเขตเมือง
เข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยหลายด้าน แต่คงเป็นไปได้ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป
และต้องใช้ระยะเวลา

ในด้านข้อเสนอแนะให้ดำเนินการจัดโครงการหรือกิจกรรมอนุรักษ์และส่งเสริม
วัฒนธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่องในหลายรูปแบบ เช่น การอบรม สัมมนา ทักศิษยานอก
สถานที่ ฯลฯ ผู้วิจัยคิดว่า ข้อเสนอแนะดังกล่าวนับเป็นการแก้ไขปัญหาด้านวัฒนธรรมประการ
หนึ่ง ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติภารกิจด้านนี้อย่างต่อเนื่องจะช่วยให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้ง
และปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า "เด็ก ๆ มักจะเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชน
ตนเองได้ดีที่สุด เมื่อมีการย้ำและเน้นอย่างสม่ำเสมอ ทางการประพฤติปฏิบัติและทางความคิด
โดยผ่านทางกิจกรรมหลาย ๆ ลักษณะ จากการได้รับฟัง ได้เห็น ได้สังเกต ได้รับคำแนะนำ
และได้รับการชมเชยอยู่ไม่ขาดระยะแล้ว ย่อมเกิดความซาบซึ้งในวัฒนธรรมของตนในที่สุด"^{๑๐}

^{๑๐} จีราพร ธวัชวิเชียร, "การศึกษากับกระบวนการทางสังคม," วารสารวิจัย
ทางการศึกษา, หน้า 14.

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า โรงเรียนในเขตชนบท ยึดถือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนในเขตชนบทซึ่งเป็นฝ่ายนโยบายของโรงเรียน ควรนำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมาเพิ่มเติมอีกหน่วยงานหนึ่ง ทั้งนี้เพราะสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเป็นหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของชาติโดยตรง การยึดถือนโยบายของหน่วยงานนี้อาจช่วยให้การดำเนินงานวัฒนธรรมของโรงเรียนสนองตามนโยบายและแนวทางในการรักษา ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมได้อย่างมีเอกภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยสภาพภาพของผู้บริหารและครู พบว่า ร้อยละ 81.4 ของผู้บริหารและครูในเขตเมืองและเขตชนบทไม่เคยผ่านการอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ทำให้ขาดประสบการณ์และความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ เป็นผลให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมทำได้ไม่เต็มที่ ฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด หรือสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จึงควรจัดอบรมหรือสัมมนาวัฒนธรรมให้แก่ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม

3. ผลการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของหมวดวิชาต่าง ๆ ของโรงเรียน พบว่า ครูใน 6 หมวดวิชา จาก 11 หมวดวิชา มีบทบาทอยู่ในระดับพอใช้ ดังนั้นผู้บริหารควรมีการประชุมชี้แจงให้ครูทราบว่า นอกจากการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาแล้ว การปลูกฝังถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคม นับเป็นหน้าที่อันสำคัญของครูทุกคน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่ายในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนในเขตชนบทซึ่งยังมีบทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยต่ำกว่าโรงเรียนในเขตเมือง

4. จากผลการวิจัยที่ว่า ในพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาอุตสาหกรรม ความช่วยเหลือของชุมชนที่มีต่อโรงเรียนลดน้อยลง โรงเรียนจึงควรประชาสัมพันธ์โรงเรียนต่อชุมชนให้มากขึ้น เช่น เผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนทางสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนรับทราบ จัดคณะครู

ออกไปเยี่ยมผู้ปกครองนักเรียนในโอกาสอันควร จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ เช่น การจัดงานประจำปีของโรงเรียนจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน ตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของสังคม รวมทั้งให้บริการแก่ชุมชนในด้านอาคารสถานที่ วัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์เครื่องใช้ต่าง ๆ และบุคลากรของโรงเรียน

5. จากข้อค้นพบที่ว่า วัดเป็นสถาบันที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง ที่มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของชุมชน ดังนั้นการจัดหาวัดให้เป็นคู่ขนานกับโรงเรียนมัธยมศึกษา น่าจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้เพราะวัดที่มีชื่อเสียง ประชาชนนิยมเลื่อมใสมาก พระสงฆ์คิดจะทำอะไรชาวบ้านจะให้ความร่วมมือช่วยเหลือเสมอ นอกจากนี้วัดยังเป็นสถาบันที่เป็นแหล่งความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมได้ดีอีกด้วย

6. ผลการวิจัยนี้พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมด้านเพลงพื้นบ้านและการละเล่นของไทย อยู่ในระดับควรปรับปรุง ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรเน้นบทบาทของกิจกรรม ทั้ง 2 อย่างดังกล่าวให้เพิ่มมากขึ้น โดยอาจจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร การเปิดเป็นกิจกรรมเลือกของนักเรียน หรือบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของการแข่งขันกีฬาหรือวันประเพณีประจำปีของโรงเรียน

7. จากผลการวิจัยซึ่งพบว่า เด็กนักเรียนวัยรุ่นในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ยังให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีอยู่ในระดับที่น่าพอใจ มิได้ทอดทิ้งวัฒนธรรมไทย ดังนั้น ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมอันเกิดจากความสมัครใจ ความสนใจ และความสามารถของนักเรียนเองบ้าง

8. เนื่องจาก บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน มีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ ตามความเชื่อของกรมสามัญ ผู้บริหารจึงควรสนับสนุนการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการที่ผู้เรียนจะได้พัฒนาให้เต็มความรู้ความสามารถ

9. ในการเรียนการสอนครูผู้สอนทุกคน นอกจากจะถ่ายทอดเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรแล้ว ควรต้องอบรมสั่งสอนและปลูกฝังผู้เรียนให้มีกิริยามารยาท ความประพฤติหรือทัศนคติที่ถูกต้องดีงาม รวมทั้งควรทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียน ทั้งนี้โดยถือ เป็นหน้าที่ของครูทุกคน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในและนอกพื้นที่เป้าหมายการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้ครู และประชาชนในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ บทบาทในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนประเภทโรงเรียนชายกับโรงเรียนประเภทอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนครบทุกประเภท

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย